

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

आनन्द भूमि

[नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका]

समाधिस्थ बुद्ध

वर्ष २७
अंक १

ने.सं. १९९९ स्वांयापुन्हि
वि.सं. २०५६ वैशाख पूर्णिमा

बु.सं. २५४३
इ.सं. १९९९ अप्रिल

विषय-सूची

१.	बुद्धवचन	
२.	सम्पादकीय	
३.	के विश्वका मुख्य धर्महरु बुद्धधर्महरुको रुपान्तरण हो ?	१
४.	हौ तिमी बौद्ध (कविता)	५
५.	साक्षात्कार निर्वाणको मार्ग	६
६.	मनुष्य स्वभावैले मांसाहारी होइन	१०
७.	मेरो विचार ध्यानमा बसेपछि	१२
८.	सम्यक् दृष्टि र मिथ्यादृष्टि	१३
९.	प्रत्येक बुद्ध	१५
१०.	अनित्य (कविता)	१९
११.	प्यम्ह जुजुपिनि शीलयात विधुर पण्डितं निर्णययाःगु	२०
१२.	शान्तिको स्वागत (ज्ञानमाला)	२१
१३.	Sugata Saurava in English	२२
१४.	A Note of Buddhist Art and Tradition	२५
१५.	His Holiness of Thailand Felicitated in Nepal	२७
१६.	My Knowledge after Meditation Practice	२९
१७.	बौद्ध गतिविधि	३०

२५४३ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा
विश्वमानवमा सुख शान्तिको लागि
हार्दिक मंगलमय कामना !

आनन्दभूमि परिवार

आनन्दकुटी विहार
स्वयम्भू, काठमाडौं ।

आनन्दभूमि

(नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका)

वर्ष २७

अङ्क १

बु.सं. २५४३

वैशाखपूर्णिमा

सल्लाहकार

भिक्षु कुमार काश्यप

फोन: २७१४२०

तीर्थनारायण मानन्धर

फोन: २७०३८९

सम्पादक

सुवर्ण शाक्य

फोन: २८१४९४

मुद्रणप्रबन्ध

अष्टमुनि गुभाजु

फोन: २४४१११

व्यवस्थापक एवं प्रकाशक

भिक्षु धर्ममूर्ति

सचिव आनन्दकुटी विहार गुठी

स्वयम्भू, फोन: २७१४२०

वितरण व्यवस्था सहयोगी

केदारनाथ श्रेष्ठ

फोन: २४९८९०

प्रधान कार्यालय

आनन्दकुटी विहार

स्वयम्भू, काठमाडौं

चे.ब.नं. ३००७, फोन: २७१४२०

बुद्धवचन

तण्हाय जायति सोको तण्हाय जायति भयं ।

तण्हाय विप्पमुत्तस्स नत्थि सोको कुतो भयं ॥

तृष्णाले गर्दा नै शोक र भय पैदा हुने हुन्छ । तृष्णाबाट मुक्त भइसकेको लाई शोक हुँदैन, भय पनि हुँदैन ।

एकजना ब्राम्हण खेतमा काम गरिरहेको बेला भगवान् बुद्ध उसकहाँ पुग्दा भगवान्लाई देखेर पनि केही भला कुशली नगरी काममा लागि राख्यो । त्यो ब्राम्हण मिथ्यादृष्टिक थियो । भगवान्ले उसलाई के गरिरहेको भनी सोद्धा उसले खेतमा काम गरिराखेको मात्र भनी अरु कुनै कुरा गरेन । उद्धार हुन सकिने ब्राम्हण भन्ने ठानी भगवान्ले दिनको एकपटक त्यसकहाँ गएर 'खेतमा के गरिरहेछौ' भनी सोध्न जानुहुन्थ्यो । दिनहुँ त्यसरी सोध्न आएको ले बुद्धलाई मित्र ठानी त्यस ब्राम्हणले भने कि त्यस खेतबाट बाली आएपछि भगवान्लाई पनि दिनेछ । अन्न रोपी बाली पाकेर भोलिपल्ट बाली काट्ने दिन आउँदा अधिल्लो दिनमै आँधीबेरी आएर बाली सखाप भयो । त्यो देखेर उनी शोकमा मग्न भई भगवान्ले बाली दिन नसकेको मा के भन्ला भनी डर पनि मानी बिछौनामा लेटिरह्यो । सो बेला भगवान्ले उसकहाँ पुगी उसको हालत देखी भन्नुभयो कि तृष्णाले शोक उत्पन्न गर्छ, तृष्णाले नै भय उत्पन्न गर्छ, त्यसैले नाश भयो भनेर शोक हुनु र कसैले भन्ला भनी डर मान्नु दुवै तृष्णाको कारण हो भनी उपर्युक्त गाथा बताउनुभएको हो ।

वार्षिक ग्राहकशुल्क रु. ६०।-

आजीवन ग्राहकशुल्क रु. १०००।-

एक प्रतिको रु. ६।-

असाम्प्रदायिक धर्म

(आन्तरिक कल्याण हाकिम लिङ्गोप लिङ्गोप लिङ्गोप लिङ्गोप)

शुद्ध र शान्तमय जीवनयापनका लागि मानिसले धर्मलाई अपनाएको इतिहासको खोजी गरेमा जानी होस् वा नजानी होस् मानिसको उत्पत्तिको शुरूको कालदेखि नै मानिसभित्र धर्मको भावना घुसिसकेको थाहा हुन आउँछ । भगडा गरीस् वा मेल मिलाप गरेर बसोस् आत्मसन्तुष्टि नै मानिसको जीवनयापनको उद्देश्य रहिआएको छ । मानिसको जति जति विकास हुँदै गयो र सभ्यता अगाडि बढ्दै गयो धर्मको परिभाषा र धर्मका प्रकृतिहरू विभिन्न मानिदै गएको देखिन्छ । शान्ति नै प्रमुख लक्ष्य रहेको बस्तु धर्म हो भन्ने ज्ञात भएर पनि शान्तिको खोजीमा लाग्ने मानवहरू अशान्ति पैदा गर्ने भगडा तगडा र "त त, म म" मा आफूलाई अगाडि सारेर जीवन बिताउनतिर लागेको देखिरहेको छ ।

धर्म प्राण हो भनिन्छ । यसको अर्थ व्यापक छ । व्यापकतामा सही अर्थ खोज्दै गएमा मानवकल्याण नै धर्म हो भन्ने स्पष्ट हुन आउँछ । मानवकल्याणको विषयमा धेरै दर्शनहरू उच्चस्तरको दिमागको लागि भए पनि साधारणभन्दा साधारण अनपढ मानिसले पनि आफूलाई चाहिने जति दर्शनका विषय परिकल्पना गरिएको हुन्छ । यसैको फलस्वरूप धर्म विश्वासको बस्तु बन्न गएको छ । विश्वासलाई स्थायीत्व दिने क्रममा धर्म पनि सम्प्रदायतुल्य भई स्वच्छ विचारकै रूपमा पनि मानिस धर्मको पक्षमा साम्प्रदायिक हुँदै गएको पनि सिद्धप्रायः हुँदै आएको छ । सम्प्रदाय बन्नासाथ मेरो र आफ्नो भन्ने हुन जान्छ । धर्म एकै प्रकारको भएर पनि सम्प्रदायको भावनाले प्रेरित हुँदा यो धार्मिक समुदायमा विभाजित भएर मानिस स्वार्थी बन्दै अरुभन्दा आफै ठूलो र आफ्नै विशेषता बढी रहेको कुरा महसूस गर्ने भएको कुरा पनि देखिन आएको छ ।

सबै मानिसको सुख, कल्याण चाहने मानिसमात्रका भावना विकसित र परिष्कृत भएको भए मानिस मानिसबीच मनुष्यत्व एउटै मात्रको एउटै धर्म हुनसक्ने कुरातिर लाग्ने होला तर मानिस फरक भए भै धर्म पनि फरक भएर गएको छ । यसले मनुष्यत्वमा नै फरक भए भै गराइदिएको छ ।

धर्ममध्ये बुद्धधर्मको उद्देश्य र लक्ष्य कुनै प्रकारको भेदभाव मानिसभित्र नहुने र नगर्ने रहेको छ । तापनि बुद्धधर्मका अनुयायीहरू स्वयं पनि साम्प्रदायिकरूपमा धर्मलाई कज्याउने भएका देखिएका छन् । आज विश्वमा बुद्धधर्म, व्यावहारिक र वैज्ञानिकरूपमा चिनिँदै आएको छ । यस्तो बेला बौद्ध भन्नेहरूले आर्य सत्यता र वास्तविकतालाई अंगीकार गरी एकमात्र मानवकल्याणकारी धर्म बुद्धधर्म हो भन्ने कुरामा तत्पर ताका साथ लागी संप्रदायका कुरालाई बुझ्नु आवश्यक भएको छ । संप्रदायको रूपमा रहनुजेल कुनैपनि धर्म स्वच्छ र विभेदविहीन रही मानव भइ रहन पाउनेछैन । यसैले असाम्प्रदायिक धर्म भनेको बुद्धधर्ममात्र हो भन्ने कुरामा अठोटका साथ बौद्धहरूले अपना क्रियाकलापलाई अगाडि बढाएर बुद्धका उपदेशहरूलाई साक्षात्कार गर्नुपरेको छ । बुद्धधर्मअनुसार जातले वा पूजाभावले मात्र बौद्ध कहिल्यै बनिँदैन । बुद्धको कुरालाई आत्मसात् गरी २५४३ औं बुद्धजयन्ती प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपमा मनाई बुद्धको शरण जानाले वास्तविक बौद्ध कहलिनेतिर अग्रसर हुन आवश्यक छ ।

के विश्वका मुख्य धर्महरू बुद्धधर्मको रूपांतरण हो ?

बुद्धले कुनै पनि धर्म डर, त्रास, कर आदि बाध्यताको आधारमा स्वीकार नगर्नु केवल आफ्नै बुद्धिले स्वीकारी मात्र ग्रहण गर्ने गर्नु भनी बताउनुहुन्छ । यस्तो प्रजातन्त्रिक तथा वैज्ञानिक आचारले युक्त भएको कारण विश्वका बुद्धिजीवीहरूले बुद्धधर्मप्रति बढी चासो देखाए । बढी खोजी हुन गयो । नयाँ नयाँ विषयमा बढी जानकारी भयो । यस अनुसन्धानको मार्गमा धर्मलाई विज्ञानको बाधक भनी विरोध गर्ने वैज्ञानिकहरूले समेत बुद्धधर्म वैज्ञानिक आधारमा उभिएको स्वीकार गर्‍यो फलस्वरूप नयाँ नयाँ किताब लेखियो नयाँ नयाँ जानकारी दियो । यसै अभियानमा भारतका नयाँ पुस्ताले पनि बुद्धको विषयमा महत्त्वपूर्ण विषयहरूको खोजिगर्‍यो र किताब लेख्यो । केही नयाँ विचारहरू प्रस्तुत हुन गइरहेको छाँयी यस प्रकारका छन् ।

डा. गोविन्दचन्द्र पाण्डेयले “बौद्धधर्म के विकासका इतिहास” भन्ने किताबमा धर्मको ज्येष्ठता सम्बन्धमा यसरी उल्लेख गर्नुहुन्छ, “दूसरी और परवर्ती काल मे प्रचलित सांख्य वेदान्त आदि दार्शनिक प्रस्थानों का इस प्राचीन बौद्ध साहित्य मे निश्चित उल्लेख तक प्राप्त नहीं होता । बस्तुतः उस समय वेदान्त एक पृथक् साहित्य मे शान्त के रूप मे विद्यमान न होकर उपनिषदों की विभिन्न विद्याओं एवं असमन्वित अभिमतों के रूप मे विकीर्ण था । औपनिषद् वेदान्त ने एक व्यवस्थित दर्शन का रूप सर्वप्रथम वादरायण के ब्रह्मसूत्रों को रचना के द्वारा प्राप्त किया किन्तु, उन समय तक बौद्धों में अनेक दार्शनिक प्रभेद उत्पन्न होगये थे जिनका वादरायण ने उल्लेख तथा खण्डन किया है ।”

—पुरुष शक्यवंश
हिन्दूहरू बुद्धले आफ्नै धर्म उपनिषद्को सांख्य दर्शनबाट विकास गरेको बताउँछ । यो पनि निराधार हो । यी सम्बन्धमा डा. गोविन्दचन्द्र यसरी लेख्नुहुन्छ, “सांख्य दर्शन भी तथागत के समय मे कदाचित् एक गूढ आध्यात्मिक परम्परा के रूप मे था । परवर्ती कालके समान सुविदित दर्शनशास्त्र के रूप मे नहीं योग दर्शन के विषय मे तो यह निश्चित रूप से कहा जासकता है । मीमांसा, न्याय, अथवा वैशेषिक शास्त्रोंका उप समयतक जन्म नहीं हुआ था और न भगवत् अथवा शैवसम्प्रदायों ने किसी रीतिवद् दर्शन का प्रतिपादन किया था ।

डा. गोविन्दचन्द्र पाण्डेको भनाइअनुसार आचार्य नागार्जुन, वसुबन्धु तथा आर्यदेवको समयमा मात्र ब्रह्मसूत्रको रचना भएको देखिन्छ । यससम्बन्धमा डा. गोविन्दचन्द्रको यस भनाइलाई पनि एक नजर पुर्‍याऊ । “दूसरी ओर महायानसे धर्म नैरात्म्य अथवा शून्यताका सिद्धान्त आविस्कृत तथा माध्यमिको के द्वारा तार्किक रीतिसे प्रतिपादित हुआ । प्रायः इसी समय न्याय सूत्रों मे तथा ब्रह्मसूत्रों मे बौद्ध दर्शनका खण्डन मिलता है ।” यसबाट प्रष्ट हुन्छ कि डा. गोविन्दचन्द्रको भनाइअनुसार हिन्दूहरूको धर्मदर्शनहरूको विकास बौद्ध धर्मको विकासपछि आचार्य नागार्जुन, आचार्य असंग र वसुबन्धुको समयमा मात्र विकास भएको प्रष्ट हुन आउँछ । यसबाट यो पनि प्रष्ट हुन्छ कि हिन्दूहरूको पवित्र ग्रन्थ उपनिषद् र वेदान्त बुद्धको समयमा गूढ परम्पराको रूपमा मात्र थिए । अथवा पढ्न सक्ने अवस्थामा थिएन । यससम्बन्धमा रजनीकान्त शास्त्री आफ्नो “हिन्दू जातिका उत्थान और पतन” भन्ने किताबमा यसरी उल्लेख गर्नुहुन्छ, “अतः यह आवश्यक है कि

हम वेदमन्त्रों तथा किसी अन्य वेदसम्बन्धी ग्रन्थों का अर्थ करने के लिए किसी दूसरी वस्तुका आश्रय लें। प्रायः लोग यास्कजी के निरुक्त तथा निघण्टु का आश्रय लेकर वेदोंके मन्त्र ब्राम्हण आरण्यकादि विभागोंका अर्थ किया करते हैं। परन्तु निरुक्त तथा निघण्टुरूपी एक ही कुंजोंसे एक ही मन्त्र के भिन्न भिन्न लोगोंद्वारा भिन्न भिन्न भाव निकालि जाते हैं। यह तो हो नहीं सकता कि मन्त्रद्रष्टा ऋषियों के मन में किसी मन्त्र के दर्शनकाल में वे सभी भाव उपस्थित हों। यदि होगा तो कोई भी मौजाद होगा, और यह भी संभव है कि दूसरों के निकालि हुई विविध भावों में से कोई भी भाव उपस्थित नहीं और द्रष्टाओं का कोई अपना विलक्षण भाव हो जो किसी अन्य के भाव से नहीं मिलता हो। पर ऐसा मानकर वेदमन्त्रों के अर्थज्ञान के विषय में हम निराश होना उचित नहीं जान पड़ता, प्रत्युत उन अर्थोंको गूढ निकालने का कोईनकोई उपाय करना हमारा एक आवश्यक कर्तव्य जान पड़ता है अन्यथा हमारा सारा वैदिक साहित्य निकम्मा और रद्दी की टोकरी में फेंकने योग्य होजायगा”।

माथिको रजनीकान्त शास्त्रीको बनाइअनुसार पनि वेदको अवस्था गूढ अथवा अविकसितमा भएको पाइन्छ। यसपछि चौरासी बौद्ध सिद्धको लेखक रसिक विहारी मंजुलको यस बनाइ पनि जान्न प्रयास गरौं, “गुप्त काल तक आते आते सभी हिन्दू ग्रन्थ पूर्णरूप से रचदिये गये जिनमें महाभारतका गीतांश संभ्रना चाहिए।”

यी माथि उल्लेख भएका भारतीय लेखकहरूको बनाइअनुसार वेददेखि पुराण गीता आदि हिन्दू साहित्यहरू बौद्ध साहित्यहरूको विकासपछि मात्र विकास भएको प्रष्ट देखिन्छ। यसमा अब कुनै शंका छैन कि हिन्दूधर्मको साहित्यको विकास बुद्ध धर्मपछि मात्र विकास भएको हो। यस अर्थले हिन्दूहरूको बनाइलाई लिने हो भने बौद्ध धर्म हिन्दूधर्मको शाखा नभई हिन्दूधर्म बौद्ध धर्मको शाखा मान्नुपर्छ।

अब हामी क्रिश्चियन धर्मको चर्चा गरौं। आस्तिक, नास्तिक, कर्मवादी, अकर्मवादी सबै धर्महरू

बुद्धधर्मको अति नजदिक भएको आभास गर्छ। यसको कारण बुद्धधर्म मध्यममार्गी तथा मिलनसार धर्म भएको कारणलाई श्रेय दिएको पाइन्छ। यो कारणत छुट्टैछ। योभन्दा विशेष कारण वास्तवमा सबै धर्महरूले बुद्धधर्मको आश्रय लिएको पाइन्छ।

क्रिश्चियन धर्म र बौद्ध महायानधर्म एक आपसमा धेरै विषयमा निकटतम सम्बन्ध भएको पाइन्छ। जस्तो दुवै धर्म करुणा प्रधान धर्म हुन्। क्रिश्चियन धर्ममा गरिब दुःखी तथा बिरामीको सेवा गर्नु त्यस धर्मको एक मुख्य उद्देश्यहरूमध्ये हो। त्यस्तै महायानधर्मका विभिन्न लक्षणहरूमध्ये प्राणी मात्रको सेवा गर्नु एक लक्ष्य हो। यसबाहेक दुवै धर्ममा आफूले जानी नजानी गरेको पाप कर्मको पाप मोचन गर्ने एक महत्त्वपूर्ण धार्मिक विधि अपनाइआएको पाइन्छ। पाप अथवा अपराध गर्नु सजिलो छ तर अपराध लुकाउनु धेरै गाह्रो छ। अपराध लुकाउनु अपराधमाथि अपराध गरेका घटनाहरू व्यापक भएको पाइन्छ। अपराधमाथि अपराध हुने मनस्थितिलाई बचाउन मनको भार हलुका गर्न र भविष्यमा अर्को अपराध हुनबाट बच्न पाप मोचन गर्ने गर्छ। महायानीहरू बुद्धको प्रतिमाअगाडि गुरुको उपस्थितिमा धर्मसाथीहरू मिलेर विनासकोच आफू आफूले गरेको पापकर्मको पापमोचन गर्ने गर्छन्। त्यस्तै क्रिश्चियन सम्प्रदायहरू चर्चमा गई क्राइस्टका प्रतिमाअगाडि खालि पादरीको जानकारीमा पापमोचन अथवा कन्फेस गर्ने गर्छन्। महायानधर्मको अति प्रचार प्रसार भएको बेलामा क्रिश्चियनधर्मको उदय भएको परिप्रेक्ष्यालाई बिचार गर्दा दुवै धर्ममा समान देखिएको करुणाभाव र पापमोचन क्रिश्चियनहरूले महायान बौद्ध धर्मबाट सिकेको हुनुपर्छ किनकि क्रिश्चियनधर्म उदय भएको समयमा महायानधर्म पूर्णरूपमा विकास भइरहेको थियो। यस सम्बन्धमा “The Dutch researcher Ernest de Bunsen theorised that Buddhist ideas were introduced to the Essenes by Jews living abroad; and that they later influenced

the Shapeng of Christian dogma" डच अनुसन्धानकर्ता इरनेष्ट डे बुन्सेनले तर्क दियो कि बौद्ध धर्म देश विदेश भ्रमण गर्ने यहूदीहरूले इशेन्स सनाबमा भित्र्याएका थिए, पछि यो क्रिश्चियन सिद्धान्तमा प्रभावित भयो ।"

यी माथि उल्लेख भएका डच इतिहासविद् इरनेष्ट डे बुन्सेनको भनाइबाहेक S.N. Chandramouli ले दुई तीन किताबको आधारमा के प्राचीन क्रिश्चियन धर्म पद्धतिमा बौद्धहरूको प्रभाव परेको छ ? (Did Buddhist influence early christianity) भन्ने शीर्षकमा The times of India भन्ने पत्रिकामा एक लेख प्रकाशित गर्नुभएको छ । उक्त लेखमा क्रिश्चियनधर्म बौद्ध धर्मबाट प्रभावित भएको मान्नुपर्ने धेरै प्रमाणहरू जुटाएका छन् । ती किताबहरू The original Jesus र Jesus lived in India हुन् । यी किताबका लेखकहरू प्रतिस्थित मनोवैज्ञानिक Elmar R. Gruber र धार्मिक इतिहासविद् Halger Kersten हुन् ।

चन्द्रमाउलका लेखअनुसार २५० ई.पू. मा नौर्यसमाट अशोकले Therapeutae भिक्षुलाई धर्मदूतको रूपमा इजिप्टको राजा Ptolemy All जहाँ पठाएका थिए । त्यसकारण लेखक भन्नुहुन्छ कि यो धर्मदूत (Missionari) शब्द क्रिश्चियनहरूको मौलिक उत्पत्ति होइन । त्योभन्दा पहिले बौद्ध भिक्षुहरूले बुद्धधर्म प्रचार गर्न सिल्करोड खोतानको मार्ग भई एशिया महाद्वीपको पूर्वदेखि सुदूर पश्चिम जान्थे । यस धर्मप्रचारको अभियानमा शिल्क रोडको बासचासका देशहरू लेमान्तसम्म बौद्ध धर्मको पद्धति बनाएको थियो ।

Alexandria इजिप्टको राजधानीमा पुगेपछि थेरपुटलाई अति सजायको बुद्धिजीविहरू सभागृहको सदस्यता प्रदान गरायो, यसै उपलक्ष्यमा De vita Contemplativa, Philo Judaeus जेससको सनकालीनले, वहाँ गरिव दुःखीहरूको निरन्तर सेवा गरिरहन्, दया तथा करुणाले चुन्नु भएको सदैव ज्ञान चिताउने भातृत्वमा विश्वास गर्ने, त्यस्तो

धार्मिक व्यक्ति हाम्रो ज्यू समाजमा केही छैन भनी थेरपुटको परिचय गरायो ।

थेरपुट इजिप्ट गएको समय र बाइबलमा उल्लेख गरेको जेससको जन्मतिथिमा धेरै अन्तर हुन गएको परिप्रेक्ष्यलाई लिएर लेखकहरू गुबर र क्रिस्टेनले दावा गर्नुभएको छ कि Arguing that 2000 years of church history have hidden the real historical Jesus, the authors promise to peel away the varnish and uncover him very little is known about Jesus early year in those years, Gruber and Kirsten Claim, Jesus was brought up by the therapeutae, teacher of Buddhist theravada school then living in the Bible land (२००० वर्षको चर्चको इतिहासमा जेससको यथार्थ जीवनलाई लुकाएको छ, त्यस लुकाएको लाई खुर्केर देखने बनाएका लेखकहरू प्रतिज्ञा गर्छन् कि पहिले जेससको विषयमा कमै मात्रामा थाहा छ । त्यस समयमा बौद्धहरू धर्मगुरु थेरपुटले जेससलाई शिक्षा दिएर बाइबल भूमिमा बसिरहेको थियो ।)

बुद्धले आफ्ना शिष्यहरूलाई मन र देहलाई सन्तुलन गर्ने ध्यानको शिक्षा दिनुहुन्छ । बुद्धको मुख्य शिक्षा शारीरिक सन्तुलन गरी निर्वाण प्राप्त गर्नु हो । अलेक्जेंडर कालमा त्यही ध्यानपद्धति हुन्थ्यो । गुलबर र क्रिस्टेनको भनाइअनुसार जेससले आध्यात्मिक विकास थेरपुटबाट शुरू गरेको थियो । इसेन्सहरूले त्यही ध्यानपद्धति अपनाएका थिए ।

बाइबलमा उल्लेख भएको "क्यू" पदार्थ र पौराणिक बौद्ध ग्रन्थको बीचमा अति नजदिकको समानान्तर भएको छ । धर्मग्रन्थ माथ्यु र लुकमा जेससका वचनहरू संकलनअनुसार "क्यू" क्युइल शब्दको संक्षिप्तीकरण हो । जर्मन स्रोतअनुसार माथ्यु र लुक जेससका अस्थिधातुबाट बनाएको विश्वास गरिन्छ जुन कहावट जेससका शिष्यहरूले आपसमा भनेका हुन् ।

Close striking parallel exist between the early Buddhist texts and what Bible Scholars term the Q material. The sayings of Jesus as recorded in the Gospels of Mathew and Luke Q is shorthand for Quelle, the German for "Source" Mathew and Luke are believed to have taken this materials from the oldest corpus of Jesus aphorism in circulation among the followers.

लेखक बुद्धको महावाणी र जेससको महावाणीसँग तुलना गरेर किश्चियनधर्म बौद्ध धर्मको अति नजदिक भएको प्रमाणित गर्न प्रयास गर्नुहुन्छ । जस्तो वैरभावले वैरभावलाई जित्न सक्दैन केवल अवैरले मात्र जित्न सक्छ, त्यस्तै खराबलाई असलले जित्छ । उदारताले लोभीलाई जित्छ, साँचो बोल्नु, रिसको बसमा नपर्नु, माग्नेलाई दान दिनु आदि बुद्ध वचन जेससको न्यू टेस्टामेण्टमा उल्लेख भएको यस वाणीसँग तुलना गरेको पाइन्छ । फलको आशा नगरी शत्रुलाई प्यार गर, असल चिताऊ, राम्रो इनाम प्राप्त हुनेछ ।

चर्च विराग अथवा निस्वार्थ भावनालाई बढी जोड दिन्छ र चर्चले जुन आध्यात्मिक शक्ति प्राप्त गरेको छ त्यो सबैको सामूहिक आत्मा शक्तिबाट प्राप्त भएको हो, आत्मीय शक्ति जो कोही व्यक्तिको कारणबाट भएको भनी ठान्छ, त्यस व्यक्तिको निम्ति आत्मीय शक्तिको वृद्धि हुने स्थान छैन भनी चर्च विश्वास गर्छ भनी गृबर र किश्टेन निश्चितको साथ दावा गर्नुहुन्छ ।

यसको ठीकविपरीत जेसस् व्यक्तिको उन्नति अवनति र त्यसको मूल्यांकन आफूले गरेको कार्य र बिचारमा निर्भर हुनेमा विश्वास गर्दछ ।

बुद्धले जस्तै जेसस्ले पनि पुरोहितवाद र ब्रम्हाज्ञानी वेदान्तवादीहरूलाई आलोचना गर्छ, जसले आफ्नो प्रभावमा पारिराख्न अरूलाई प्रज्ञामार्गमा जान अडचन लगाउँछ । धर्मशास्त्रका आचार्यहरूले ज्ञानको साँचो आफैले लिएर लुकाउँछ । न आफै

त्यस ज्ञानमार्गको अनुसरण गर्छ न अरू इच्छा गर्नेलाई त्यस मार्गमा जान नै दिन्छ तर आफू केही थाहानपाउने हुकुर जस्तै सोभो बन्छ र सर्प जस्तै चलाख हुन्छ ।

Like the Buddha, Jesus opposed the priests and theologians who barred the way to true self knowledge, to maintain their influence. The pharisees and the scribes took the keys of knowledge and they hid them. Neither did they enter, nor did they allow those who wished to enter. But you become prudent as serpent and innocent as doves.

यी माथिका प्रमाणहरूको आधारमा यी लेखकहरू लेख्नुहुन्छ कि यद्यपि यो प्रमाणित गर्न यी प्रमाणहरू पर्याप्त नहोला, मौलिक जेससबाट मानिसहरूलाई नयाँ खोजी गर्न यथेष्ट प्रोत्साहन आवश्यक मिल्नेछ । ब्रम्हाज्ञानमा जस्तोसुकै उल्लेख भएपनि संभावित बौद्ध प्रभावबाट पौराणिक किश्चियनधर्मलाई प्रभाव पारेको मा इन्कार गर्न सक्दैन ।

जेससले आफूलाई कसमा टाँगिएर हात, खुट्टा, जीउ आदि विभिन्न शरीरको अंग प्रत्यंगमा किला ठोकेर आफूलाई मार्न लागिरेहेका व्यक्तिहरूप्रति त्यस कर्मको फल भोग्न नपरोस् भनी मैत्री प्रदान गरिरहन सक्नु नै एक असाधारण कार्यसम्पादन हो । यही नै जेससको ध्यानभावनाको ठोस आधार हो, अहंत्वको प्रमाण हो । यस असाधारण कार्यको अगाडि जेसस् बौद्ध धर्मको अनुयायी भएको माथि उल्लेख भएका प्रमाणहरू जस्तो जेससको महावाणी र बुद्धको महावाणी एकै आधार भएको जेसस् आफैले सिकेको शिक्षापद्धति र आफूले अरूलाई सिकाएको त्यही भएको मन र शरीरलाई नियन्त्रण गर्ने (ध्यानभावना) को अभ्यास गर्ने, पुरोहितवादको विरोध गर्ने, सामूहिक कर्मको आधारमा व्यक्तिको आत्मीय प्रज्ञा ज्ञानको वृद्धि हुने नभई आफ्नो प्रज्ञाज्ञान आफैले गरेको कर्मको आधारमा हुने आदि

बुद्धका सिद्धान्तानुरूप भएको आदि प्रमाण छन् । यी आदि प्रमाणहरूको आधारमा जेसस् पूर्ण शुद्ध थेरवादी भएको पाइन्छ । अर्को क्रिश्चियनधर्म सम्प्रदायमा असीम करुणा, पापमोचन अथवा कन्फेसन गर्ने, प्रज्ञाज्ञान व्यक्तिको आधारमा वृद्धि हुने नभई सामूहिक धर्मकार्यबाट हुनेमा विश्वास गर्ने आदिलाई विचार गर्दा क्रिश्चियनसम्प्रदाय बौद्ध महायान धर्मको अति नजदिक भएको पाइन्छ । यस अर्थले माथि डच अनुसन्धानकर्ता इनरेष्ट डे बुन्सेनले सिद्ध गरेअनुसार ज्यूहरूले क्रिश्चियनधर्म अरू देशबाट बाइबलभूमिमा प्रवेश गराएको भन्ने तर्क ठीक हुन आएको छ किनकि क्रिश्चियनधर्मको उदय भएको समयमा एशियामहाद्वीपमा महायानधर्मको जोडतोडले प्रचार

प्रसार गराएको थियो । यस हिसाबले इसु सम्बत जेसस्को जन्मदिनको नभई महायानधर्मको प्रवेशलाई लिएको हुन सक्ने धेरै सम्भावना भएको छ । यस हिसाबले जेसस् शुद्ध थेरवादी हुनुहुन्छ भने क्रिश्चियन सम्प्रदाय महायान र क्रिश्चियनदर्शनको मिश्रण भएको सम्प्रदाय हुन सक्ने धेरै सम्भावना देखिन आएको छ । त्यसकारण क्रिश्चियन सम्प्रदाय थेरवाद, महायान र क्रिश्चियन यी तीन सम्प्रदायको मिश्रण भएको सम्प्रदाय प्रष्टरूपमा देख्न आएको पाइन्छ ।

क्रमशः.....

हौ तिमी बौद्ध

-प्राणपुत्र

छैन अन्यत्र शरण मेरो त्रिरत्नबिना
भनेर समर्पित छौ भने हौ तिमी बौद्ध ।
बिना आर्य सत्यज्ञानी कोही हुँदैन
प्रतीत्यसमुत्पादबिना ईश्वर आस्था छुट्दैन
हुँदैन निर्वाणबिना आर्यअष्टाङ्गिक मार्ग
बत्ती निभे जस्तै फकिँदैन फेरि अरहन्त
भनेर विश्वास छ भने हौ तिमी बौद्ध ।

माग्दैनौ अरूलाई आफ्नो शत्रु
हो शत्रु आफ्नै मानसिक विकार
छैन कोही आफ्नो मित्र आफन्त
कर्मयुक्त संस्कार नै सहयोग सहाय
भनेर बोध छ भने हौ तिमी बौद्ध ।

क्षमताले भ्याएसम्म गर्ने पुण्य दान
विवेकले दिएसम्म गर्ने पालनशील
स्वस्थ भएसम्म बस्ने भावना ध्यान
समय समयमा हुने चीवरधारी प्रव्रजित
भनेर गर्दछौ भने हौ तिमी बौद्ध ।

जस्तो जस्तो कर्म त्यस्तै त्यस्तै फल
आफूले नगरेसम्म छैन अरूको भर
जातपात तुच्छ कर्म गुण ठूलो
परम्परा मूर्खलाई चिन्तन महान्लाई
भनेर सुधाछौ भने हौ तिमी बौद्ध ।

साक्षात्कार निर्वाणको मार्ग

(वर्ष २६, अंक १२ बाट क्रमशः)

—बुद्धाचार्य शाक्य

८. धर्म उत्पन्न गर्नुपर्ने

अटल ज्ञान, श्रम ज्ञान र अनुपाद ज्ञान, काम नैष्कर्म्य, रूप निरन्तरण अरूप र सांस्कृतिक प्रत्युत्पन्नसम्बन्धी जिज्ञाशाहरू उत्पन्न गर्नुपर्ने हुँदा धर्म उत्पन्न भनिएको छ । धर्म, अन्नय, परिच्छेद ८ सम्मतिमा ज्ञान उत्पन्न गर्न सक्ने धर्म उत्पन्न हुने भन्दछ । रूप, श्रोत, घ्राण, जिह्वा, काय, र मनको स्मृति संप्रजन्य भई उपेक्षा भइरहने अर्थात् सतत विहार गर्ने भनिन्छ । साथै अशुभ संज्ञा, मरण संज्ञा, आहार प्रतिक्रम संज्ञा, सबै लोकको अनभिरत संज्ञा, अनित्य संज्ञा, अनित्य दुःखको संज्ञा, प्रहाण संज्ञा, विराग संज्ञा र निरोध संज्ञा बुझेर धर्म उत्पन्न गर्नुपर्ने भनिएको छ ।

९. धर्म बुझ्नुपर्ने

आहार प्रतिष्ठित, संस्कृति र असंस्कृति धातु, अतीत ज्ञान, अनागत ज्ञान र प्रत्युत्पन्नांश ज्ञान बुझ्नुपर्ने धर्म नै भनिएको छ । दुःख आर्यसत्य, दुःख समुदय सत्य, दुःख निरोध सत्य र दुःख निरोधगामी सत्यलाई बुझ्न सके सही धर्मको मार्गमा लाग्न सक्ने विश्वास गरिएको छ । यो धर्म अल्पेच्छाका लागि हो, बढी इच्छा भएका को लागि होइन, सन्तुष्टिका लागि हो असन्तुष्टिका लागि होइन, एकान्तप्रेमीका लागि हो बेकार जम्मा हुनका लागि होइन, वीर्यवान् र अल्ल्ही नभएका को लागि होइन हीन र अल्ल्हीका लागि होइन, स्मृतिवान्का लागि हो, स्मृतिहीनका लागि होइन, धर्म समाहित भएका को लागि हो असमाहितका लागि होइन, प्रज्ञावान्का लागि हो मूर्खका लागि होइन । यो धर्म निशप्रपंचीका लागि हो प्रपंचीका लागि होइन भन्ने

भावना भित्री हृदयदेखि नै उत्पन्न गर्नुपर्ने भनी जोड दिइएका छन् । सम्यक् दृष्टि भए मिथ्यादृष्टि जीर्ण हुन्छ, मिथ्यादृष्टिले अनेक पाप लाग्ने धर्म गर्दछ, सम्यक् संकल्प भए मिथ्यासंकल्प जीर्ण हुन्छ मिथ्यादृष्टि भए

अनेक पाप लाग्ने धर्म गर्दछ, सम्यक् वाचा भए मिथ्यावाचा जीर्ण हुन्छ, मिथ्यावाचाले अनेक पाप लाग्ने धर्म गर्दछ, सम्यक् कर्मान्त भए मिथ्या कर्मान्त जीर्ण हुन्छ मिथ्या कर्मान्तले अनेक पाप लाग्ने धर्म गर्दछ, सम्यक् आजीवन भए मिथ्याआजीवन जीर्ण हुन्छ मिथ्याआजीवनले अनेक पाप लाग्ने धर्म गर्दछ, सम्यक् व्यायाम भए मिथ्याव्यायाम जीर्ण हुन्छ, मिथ्याव्यायामले अनेक पाप लाग्ने धर्म गर्दछ । सम्यक् स्मृति भए मिथ्यास्मृति जीर्ण हुन्छ, मिथ्यास्मृतिले अनेक पाप लाग्ने धर्म गर्दछ, सम्यक् समाधि भए मिथ्यासमाधि जीर्ण हुन्छ, अनेक प्रकारका पाप लाग्ने धर्म गर्दछ, सम्यक् ज्ञान भए मिथ्याज्ञान जीर्ण हुन्छ, मिथ्याज्ञानले अनेक पाप धर्म गर्दछ र सम्यक् विमुक्ति भए मिथ्याविमुक्ति जीर्ण हुन्छ मिथ्याविमुक्तिले अनेक पाप लाग्ने धर्म गर्दछ भनी भनिएको छ । यो पनि बुझ्नुपर्ने धर्म भनिएको छ । उपर्युक्त आदर्शहरूबाट लाभ उठाउन दर्शन, श्रवण, लाभ, शिक्षा, परिचर्या र अनुस्मृतिका साथै अनुत्तरीय दर्शन जरूरी छ ।

१०. साक्षात्कार गर्नुपर्ने

बुद्धधर्ममा मुक्ति, मोक्ष र निर्वाणका लागि यसरी ज्ञान र विज्ञान, धर्म र दर्शन अनि आचरण र विचारलाई प्रधानता दिइएको छ जसमा सर्वप्रथम

चित्त, विद्या र विमुक्ति अनिवार्य भएको छ । साथै पूर्वाणुस्मृतिज्ञान विद्या र सत्त्वहरूका च्युत र उत्पत्तिका ज्ञान विद्यालाई पनि प्राथमिकता दिइएका छन् ।

प्रीति, सुख, चित्र, आलोक र प्रत्यवेक्षणाबाट व्याप्त भावित हुनुपर्छ । रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार, विज्ञान र उपादान स्कन्ध जानुपर्छ, कामछन्द, व्यापाद, थीनमि, उद्वच्च कुक्कचा र विचिकित्सा पात्र नीवरण त्यागनुपर्छ, शास्ता, धर्म, संघ, शिक्षा र सब्रम्हाचारीप्रति शंका, विमति, अनिश्चित, अप्रसन्न हुनेको वीर्य वृद्धि हुन सक्दैन श्रद्धेन्द्रिय, वीरेन्द्रिय, स्मृतीन्द्रिय, समेन्द्रिय र प्रागिन्द्रिय विशेष भागीय मान्नुपर्छ, धर्म अवबोध सुनेको र पढेको बिचार पूर्वक मनन, प्रज्ञाद्वारा प्रतिबिद्ध भए मन सुखी हुन्छ भनिएको छ । उपर्युक्त लक्ष्यहरू हासिल गर्न अनुकूल देशको बास, सत्पुरुषहरूको आश्रम, स्वयंलाई संभालि राख्ने र पहिले पुण्य गरिएको हुनुपर्ने पनि भनिएको छ । त्यस्तै स्रोतको आधारमा मृत्युपछि स्रोतापत्ति, सकृदागामी, अनागामी वा अर्हत्फलसमेत पाउन सकिने भनिएको छ । श्रावकयानीहरूले यसमा विश्वास गर्दछन् ।

खूद निर्वाणका भागीदार बन्न त सम्यक् दृष्टि, सम्यक् संकल्प, सम्यक् वाचा, सम्यक् कर्मान्त, सम्यक् आजीव, सम्यक् व्यायाम, सम्यक् स्मृति, सम्यक् समाधि, सम्यक् ज्ञान र सम्यक् विमुक्ति हुनु अनिवार्य भएको मानिन्छ । आदि, मध्य र पर्यवसान श्रवण गर्ने र गरी राख्ने, शिक्षापद ग्रहण र रक्षा गर्ने, कल्याणमित्र र कल्याणसहायक भएको हुनुपर्ने, सुवचन र अनुशासन भएको हुनुपर्ने, दक्ष, उपाय सन्तुष्टि हुने, कुशल धर्ममा उत्साही हुने, स्मृतिवान् र प्रज्ञावान् भएको हुनु जरूरी छ ।

कायानुपशयी, वेदानुपशयी, चिन्तानुपशयी, धर्मानुपशयी भइरहेका स्पर्श, मनसंचेतना र विज्ञानको आहार भएका काम, भव, दृष्टि र अविद्या त्याग्ने, कामयोग, भवयोग, दृष्टियोग र अविद्यायोगको बन्धन तोडेका, हानभागीय, स्थितभागीय, निशेषभागीय निर्देशभागीय नभएका, धर्म, अन्वय, परिच्छेद न

सम्मतिमा ज्ञान भएका, दुःख आर्यसत्य, दुःख समुदयसत्य दुःख निरोधसत्य र दुःख निरोधसत्य बुझेका जो कोही होस् श्रोतापत्ति, सकृदागामी, अनागामी वा अर्हत्पदसम्म पुग्ने श्रावकयानको विश्वास छ ।

बुद्धत्व प्राप्त गर्नेले मात्र परिनिर्वाण प्राप्त गर्न सक्ने र बुद्धत्व प्राप्त गर्न सक्नेको ऋद्धिबल पनि हुने विश्वास गरिएको छ जसमा भनिएको छ एक भएर पनि अनेक हुने, अनेक भएर पनि एक हुने, प्रकट हुने अन्तर्धान हुने, कतै नछुने गरी वार पार गर्ने, पृथ्वीमा डुबेर पानीबाट निस्कने, पानीमाथि हिँडडुल गर्ने, आकाशमार्ग गरी हिँड्नु, चन्द्र, सूर्य परिमार्जन गर्ने, ब्रम्हलोकसम्म कामद्वारा बसमा राख्ने अभिज्ञा जानेको हुन्छ । समाहित र असमाहित चित्त जान्ने अनित्य, अनात्म, अशुभ, आदि, प्रशमण, वैराग्य र निरोध सात संज्ञा जान्ने, विभुक्ति र अविमुक्ति चित्तद्वारा जानेर पूर्वजन्मका कुरा हेर्न सक्ने पूर्व निवासस्थाना स्मृति भएको हुनुपर्छ भनिएको छ ।

कसैले निर्वाण प्राप्त गर्ने इच्छा गरे प्रज्ञाद्वारा संस्कार अनित्य बुझ्ने, कामविषयलाई गोलको अगो ठान्ने, विवेकपूर्वक नैष्कर्म्यमा अभिरत हुने, चार सतिपट्ठन, पंच इन्द्रिय भावना बुझ्ने, सात बोध्यङ्गको भावना बुझ्ने, अष्टाङ्गिक मार्ग बुझ्ने र आश्रवक्षय गर्ने गर्नुपर्छ भनिएको छ । यस्तै धर्मज्ञ, अर्थज्ञ, ज्ञातृज्ञ, मात्रज्ञ, कालज्ञ र पुरुषज्ञका महत्त्व र अर्हत्त्व बुझ्ने हुनुपर्छ भनी मानिएको छ ।

परसत्त्व र पुद्गलसत्त्वलाई जान्ने, सराग चित्तलाई बुझ्ने, राग र विराग चित्त जान्ने, दोष र निर्दोष चित्त जान्ने, कामराग, प्रतिधारण दृष्टि, विचिकित्सा, मान, भवराग, अविद्या, अनुशय गर्नुपर्ने हुनुपर्छ भनिएको छ । मोहसहित र मोहरहित चित्त जान्ने, श्रद्धालु अलज्जी, अनोतप्पी, अल्पश्रुत, अल्छी, स्मृतिहीन र दृष्टप्रज्ञको चित्त जान्ने, संक्षिप्त र विसंक्षिप्त चित्त जान्ने, श्रद्धालु, लज्जालु, ओतप्पी, बहुश्रुत, वीर्यवान् स्मृतिवान् र प्रज्ञावान् हुने हुनु

आवश्यक भनिएको छ । श्रद्धा, शील, ही, ओतप्य, श्रुत, त्याग, धन, स्मृति, धर्म, वीर्यप्रति, प्रशब्ध, समाधि र उपेक्षा बोध्यङ्ग भएका, अनेक काम र एकत्व, एकत्वकाम र अनेकत्वकाम, एकत्वकाम र अनेकत्वसंज्ञा एकत्वकाम र एकत्वसंज्ञा जानेका, आकाशानन्त्यायतन, विज्ञानानन्त्यायतन, अकिञ्चायतन जानेको हुनुपर्छ भनिएको छ ।

हेर्दा सरल तर अत्यन्त मार्मिक देखिने निर्वाणपदको मार्गमा अभ्यास गरेमा लाग्न नसक्ने कुरा पनि छैन । त्यसैले प्रज्ञा र उपायलाई सर्वप्रथम सिक्नु जरूरी भएको भनिन्छ । जसले निर्वाणलाई साक्षात्कार गर्न समर्थ हुन्छ उसले रूपले रूप देखिन्छ, आफ्नो रूपभित्र अरूप संज्ञा भएर बाहिरको कुरा देख्न सकिन्छ, शुभबाट विमुक्ति हुन्छ, सबै रूप र संज्ञा समतिक्रमण गर्दै प्रतीत संज्ञालाई अनन्त गर्दै अनेक तत्त्वमा संज्ञालाई मनन नगरी आकाशानन्त्यायतन प्राप्त गरी विहार गर्दछ । त्यसपछि आकाशानन्त्यायतनलाई अतिक्रमण गरी विज्ञानानन्त्यायतनमा विहार गर्दछ । सबै विज्ञानानन्त्यायतनलाई अतिक्रमण गर्दै सर्वत्र शून्य केही पनि छैन भन्ने औकिञ्चन्यायतनमा विहार गर्दछ । फेरि सबै प्रकारका अकिञ्चन्यायतनलाई पार गर्दै नैव संज्ञानासंज्ञायतनमा विहार गर्दछ । सर्वनैवसंज्ञानासंज्ञायतनलाई पार गर्दै संज्ञावेरपितनिरोधमा विहार गर्दछ । यसरी अभ्यास गर्नेले अवश्य पनि निर्वाण-पद प्राप्त गर्दछ ।

बहुउपकारी, धर्मभाविता, धर्म जान्नुपर्ने त्यागनुपर्ने धर्म, हानभागिता, विशेषभागिता, धर्म बुझ्न कठिन, धर्म उत्पन्न गर्नुपर्ने, धर्म बुझ्नुपर्ने र साक्षात्कार गर्नुपर्ने ।

संक्षिप्तमा अप्रमादी भएर कुशल धर्म ग्रहण गरी स्मृति र सम्प्रजन्य हुनु नै बहुउपकारी बन्नु हो । सुखसहगत, कायगतानुस्मृति गर्दै समथ र विपश्यना गर्नु धर्मभाविता हो । स्पर्श असह उपादनीय धर्म गर्दै नाम र रूप जान्नु धर्म बोध गर्नु हो । अस्मिमान हुँदै अविद्या र भवतण्डा न्यायनको अर्थ

त्यागनु पर्ने नकारात्मक त्यागनु पनि धर्म हो । अमोनिमोमन सिकार गर्दै दुर्वचता र पापमित्रता गर्नु हानभागी अर्थात् हानिको भागी हुनु हो । योनिमनसिकार गर्दै सुवचनता र कल्याणमित्रता गर्नु विशेषभागीय अर्थात् आफैलाई लाभ गर्ने धर्म हो । आन्तरिक चित्त समाधि गर्दै सांक्लिष्टको लागि हेतु र प्रत्यय अनि हेतु र प्रत्यय निमित्त विशुद्धि हुनु धर्म बुझ्न कठिन भनिएको हो । अटल ज्ञान जसरी प्राप्त गर्नु हो त्यस्तै सो ज्ञानमा स्थिर हुनु सबै प्रकारका अकुशललाई क्षय गर्ने र अनुपाद गर्ने ज्ञान हो । यसलाई उत्पन्न गर्दै लैजाने धर्म उत्पादन भनिएको हो । आहार प्रतिष्ठित गर्दै संस्कृति र असंस्कृतिका धातुहरू जान्ने जुन माध्यम छ त्यसैलाई धर्म बुझ्ने भनिएको छ । अन्तमा अटल चित्तमा रही विद्या र विमुक्तिको मार्ग अपनाई निर्वाण साक्षात्कारी बनाउनेलाई साक्षात्कार भनिएका हो ।

मानिसहरू निहित स्वार्थका कारण जे पायो त्यही गर्ने, बोल्ने, अनि अशुभ अर्थात् अकुशल चित्त निर्माण गर्ने गर्दा नै यस धरतीमा लोभी र पापीहरूको संख्या बढ्दै गए । ती लोभी र पापीहरूका कारण वादविवाद, कलह, भगडा, संघर्ष, लडाईँ, शस्त्रास्त्र प्रयोग आदि गर्ने गरे तिनीहरूको लोभ र पाप अनुसार मृत्युपछि नरक, तिर्यक्, प्रेत, असुर जानपद, मिथ्यादृष्टि, दुस्प्र, संप्रज्ञका योनिमा जन्म हुनुपर्ने भए । यस्ता योनिहरूमा जन्म हुन नपर्ने हो वा हुन इच्छुक छैन भने बुद्धधर्म ग्रहण गर्नु र निर्वाणमार्गमा लाग्नु नै एकमात्र उपाय छ भनिएको छ ।

पंचमार अर्थात् पाँच शत्रुहरू

१. देवपुत्र	- वशवर्ती नमक देवता
२. क्लेशमार	- मनका क्लेशहरू
३. अधिसंस्कारमार	- अकस्मात् उत्पन्न बाधाहरू
४. स्कन्धमार	- पंचस्कन्धबाट उत्पन्न बाधा
५. मृत्युमार	- मृत्यु ।

ज्योति समूह

उत्पादनशील उद्योग :

टोरस्टील, जी.आई. तार, एनिलड तार, काटेदार तार, किल्ला काटि, बाल्टिन, ढक, हैण्ड पम्प, काष्ट आयरनका उत्पादनहरू, औद्योगिक तथा मेडिकल अक्सीजन ग्यास, सूती, पोलिष्टर तथा मिश्रित धागो

हिमाल आयरन एण्ड स्टील प्रा. लि.

हिमाल वायर्स लि.

हिमाल अक्सीजन प्रा. लि.

ज्योति स्पनिंग मिल्स लि.

बिख्यात कम्पनीहरूका बिक्री वितरण :

अशोक लेलैण्ड गाडीहरू, मेसी फर्गुसन टैक्टर, औषधि, फिलिप्स ल्याम्प, फिटिंग्स, टि.भि. रेफ्रिजरेटर, टेलिफोन, होण्डा मोटरसाइकल, पम्प जेनरेटर, हिरो होण्डा, काइनेटिक होण्डा, श्रीराम होण्डा जेनरेटर, हिमाल अक्सीजन र वी. ओ. सी. को मेडिकल तथा औद्योगिक ग्यासहरू, ईशाव इण्डियाका वेलिडङ्ग इलेक्ट्रोड्स, ट्रान्सफरमर र यी सबका स्पेयर पार्ट्स तथा बिक्री पछिकासेवाहरूका साथै वित्तीय सेवाहरू -

भाजुरल इन्जिनियरिंग एण्ड सेल्स प्रा. लि.

स्याकार कम्पनी प्रा.लि.

भाजुरल फाइनान्स एण्ड सेभिङ्ग कम्पनी लि.

सुरुची ट्राभल्स एण्ड टूर्स (प्रा. लि.)

हेड अफिस

ज्योति भवन, पो. ब. नं. १३३

कान्तिपथ, काठमाडौं, नेपाल ।

☎ २२५४९०, २२६३२७

तार : बेसमणि, काठमाडौं

फ्याक्स : (९७७)-१-२२६३१४

इमेल : pjyoti@himal.mos.com.np

शाखाहरू - नेपाल अधिराज्यभर ।

मनुष्य स्वभावैले मांसाहारी होइन

-श्यामकृष्ण मानन्धर
नक्साल ।

मानिसको बनोट प्राकृतिक दृष्टिले शाकाहारीभित्र नै पर्दछ । यसको संरचना शाकाहारी पशुहरूको जस्तै समान छ, भनौं कि शाकाहारी पशुहरूको जस्तै मनुष्यहरूको भित्री यान्त्रिक व्यवस्था भएको होमी पाउँदछौं । जस्तो कि गाई, साढे, रांगो, भैसी, उँट, घाँडा, हात्ती, भैंडा, बाख्रा, हरिण, गधा आदि र मानिसले पनि यिनीहरूले जस्तै पानी पिउँदछन् । सबै मांसाहारी पशुहरू जिब्रोले चोपेर पानी पिउँदछन् । यस अर्थ मासु खाने मानिसहरू कि त पानी पिउने तरिका बदल्नुपन्यो वा मासु खाने लत छोड्नुपन्यो ।

पशु-पंछीहरूलाई पनि रोग लाग्दछ तर मानिसहरूलाई जस्तो राम्रो उपचार हुन पाउँदैन तैपनि रोग लागेपछि पशुहरू आफ्ने-आफ्नी औषधी उपचार गर्दछन् र निको पनि भएको पाइन्छ । पशुहरूमा बाँदर, कुरुर, बिरालो आदिले बिरामी पर्दा बिहान सबैरे सूर्यको किरण परेको १/२ मिनेटपछि तुसारो भर्न लाग्दाका घाँसहरूलाई नाकले सुँदै जाँदा औषधीयुक्त घाँसहरू फेला परेपछि घाँसको टुप्पोको २" लाई टोकी फाल्ने र त्यसपछिको बाँकी २" जतिलाई चपाई खान्छ । यस्तो एकपटक गरेपछि उसले आफ्नो कमजोरपना हटेको महशुस गर्दछ । असाध्यै कडा रोग परेमा पुनः भोलिपल्ट सोही समय तालिकाअनुसार अन्य स्थानमा घाँस खोज्ने र खाने गर्दछ ।

हृदयरोग, क्यान्सर र उच्च रक्तचाप आदि गम्भीर बिरामीहरू शाकाहारीभन्दा बढी मांसाहारीहरू नै देखिन्छन् । मिशीगन विश्वविद्यालयका प्रोफेसर डा. न्यूवर्गका भनाइअनुसार मांसाहारी

भोजन गर्नाले शरीरका धमनीहरू मोटो हुने र शरीरमा अनेक घातक रोग प्रविष्ट हुन जान्छ ।

अमेरिकाका स्वास्थ्यविशेषज्ञ डा. डाल्वाट भन्नुहुन्छ कि मांसाहारीको आन्द्रामा घाउ हुने र कहिलेकाहीँ क्यान्सरको रूप लिने गर्दछ । यस्तै डा. एलेक्जेन्डरले पनि भनेका छन् कि मासु र माछामा युरिक एसिड नामक एक तीक्ष्ण र घातक विष हुन्छ ।

मांसाहारीहरू जस्तो राजा महाराजाहरू शिकार गर्दछन् र तर्क (कुतर्क) प्रस्तुत गरिन्छ कि राजाहरू माछा मासु खान्छन् । ऋषि मुनिहरूको कथन यो छ कि जीव-जन्तुहरू र विविध प्राणालीहरूको ८४ लाख योनिहरूबाट जन्म लिन्छन् । यी सबै प्राणालीहरूको आहार पनि प्रकृतिबाटै व्यवस्था गरेकै हुन्छ । सकल प्राणीहरूको लागि आवश्यक खाने पदार्थको लागि अचल बनस्पतिहरू पैदा गरेकै छ । प्राकृतिक संरचनामा प्रदूषित हुन जाने भएको ले नै एक जीवधारिले खाने, पिउने, बस्ने अन्य जीवधारिलाई फाइदा पुगेको हुन्छ । जस्तो मानिसले फेरेको कार्बनडाइअक्साइड रूख बिरूवालाई लाग्ने र रूख बिरूवाले फालेको अक्सिजन मानिसलाई लाग्नेले प्रमाणित हुन आउँदछ ।

यस्तै प्रकारले सर्प, गोमन आदिले विषालु ग्यास सेवन गर्न सक्ने भएको ले यिनीहरूले टोकेमा मानिसको मृत्यु हुने गर्दछ । यिनीहरूले सोझै आएर मानिसलाई कहिल्यै टोक्दैनन् जबसम्म यसलाई छुँदैन । आजकाल सर्प र गोमनको छालाको लागि यी जीवको हत्या गर्दा यी जन्तुको संरचना कम हुँदै

गएको छ । दूषित हावापानी भएमा रोकथाम गर्न अन्य बस्तुहरू नभै मानिसमा नै असर पर्न सक्नेछ ।

श्री ५ को सरकारबाट ठाउँ ठाउँमा पशुआरक्षण केन्द्र खोलिएको छ, जहाँ पशु पंखीको बाच्ने जीवन सुरक्षित गरेको छ । बाच्ने र बाच्न देऊ भन्ने नारा साकार हुनुका साथै प्राकृतिक सन्तुलनमा ठूलो टेवा मिल्न गएको छ । यो हाम्रो देश नेपालमा मात्र होइन अन्य सबै देशहरूमा यस्ता ठूला ठूला आरक्षणकेन्द्र खोलेका छन् ।

संसारमा आजसम्म कुन उमेरका कुन पशुको मासु कति समयसम्म पकाउने र पाक्दछ र खान उपयुक्त हुन्छ भन्ने प्रमाणित भैसकेको छैन । यस्तो अप्रमाणले गर्दा नानाथरीका मसला राख्ने र स्वादिलो हुने आधारमा कति उमेर पुगेका मानिसले कति मात्रामा सो खाने भन्ने अज्ञानबस खाँदा नै रोग लाग्ने सम्भावना हुनु स्वभावै हो । यसले यो परिमाणले नै यो स्पष्ट हुन आउँछ कि मानव-शरीरको संरचना शाकाहारी हो, अतः मांसाहारीलाई सदैव प्रतिकूल प्रभाव पार्दछ ।

(अनुभव)

कुकुरको पुच्छर बाह्र वर्ष ढुंग्रामा हालेर पनि बांगोको बांगै

— न्हुछेबहादुर वज्राचार्य

२०५५ माघ २१ गते विहीवारका दिन मैले एउटा अनौठो घटनाको अनुभव गरें । यो एउटा अनौठो कुरा तर सत्य । त्यस दिन बर्माबाट गुरु सयादो काठमाडौँ आउनुभएको थियो । उनको साथ एक नेपाली अनगारिका पनि थिइन् । वहाँहरूको स्वागतार्थ त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा म पनि गएको थिएँ । बर्माबाट आउनुभएको अनगारिक अग्रगन्यानोलाई विमानस्थलबाट अन्तर्राष्ट्रिय भावना केन्द्र शंखमोलसम्म मैले आफ्नो गाडीमा लगिदिएँ । एकछिन गुरु सयादोको दर्शनको लागि भावनाकेन्द्रको प्रतीक्षालयमा पर्खें । एकछिन पछि गुरु सयादो प्रतीक्षालयमा आउनुभयो र आफ्नो आसन ग्रहण गर्नुभयो । सबै अन्तर्राष्ट्रिय ध्यानकेन्द्रका मुख्य मुख्य पदाधिकारीहरू र अरू उक्त ध्यान केन्द्रका ध्यानभावनाका विशेष अनुभवी तथा अनुयायीहरू उपासक उपासिकाहरूको पनि उपस्थित थिए । गुरु सयादोको नेपाल आगमन विषय र अरू वहाँको नेपालप्रति भविष्यविषय गुरु सयादोको मन्तव्यपछि सबै उपस्थित ध्यानकेन्द्रका पदाधिकारीहरू र अरू भावनाकेन्द्रका, भावनाविषय,

विशेष अनुभवी तथा अनुयायीहरू सबै उठे । एकछिनपछि उक्त अन्तर्राष्ट्रिय ध्यानकेन्द्रको प्रतीक्षालय त मानौँ असनटोलको तरकारी बजारमा जस्तै होहल्ला चलन थाल्यो । ती ध्यानी अनुयायीहरू आपसमा उठेर यति ठूलो स्वरले कुरा गर्न थाले कि गुरु सयादोसँग अनगारिका अग्रगन्यानो र म गुरु सयादोसँग वार्तालाभ गरिरहेको त केही नसुन्ने, ती महान् विद्वान् तथा ध्यानभावनाका कहलिएका अनुयायीहरूको वास्तविक परिचय पाए । उनीहरूबाट यस्ता ध्यानकेन्द्रमा आर्यमौनलाई हुरीबतासले उडाएर लगेको जस्तो अनुभव पाएँ । यति होहल्ला चल्थो कि गुरु सयादोले आफैले पनि मौन रहन आज्ञादिन बाध्य हुनुभयो । मेरो मनमा ध्यानभावना भनेको ध्यानगर्न बेलामा मात्र सीमित रहने जस्तो लाग्यो । ध्यानभावनापछि जस्तोको त्यस्तै अर्थात् कुकुरको पुच्छर बाह्र वर्ष ढुंग्रामा हालेर राख्ने पनि बांगोको बांगै ।

मेरो विचार, ध्यानमा बसेपछि

-पुकार घिमिरे

म ज्ञानवर्द्धक कुराहरू र रोचक जानकारी प्राप्त गर्न मनपराउँछु र तिनीहरूलाई मेरो मस्तिस्कको भण्डारमा सजाउन चाहन्छु । म कसरी यिनीहरूलाई राम्ररी सम्झन सकिन्छु भनेर सोच्थें किनभने मेरो ध्यान यसमा केन्द्रित हुन पाउँदैनथ्यो र यो कताकता पुग्थ्यो । कहिलेकाहीँ मलाई साथीहरूसँग ज्यादै रिस उठ्थ्यो र भगडा पनि गर्थें जसबाट मलाई पनि हानि हुन्थ्यो, उसलाई पनि हानि हुन्थ्यो र स्कूलको इज्जतलाई पनि हानि हुन्थ्यो । म सोच्थें, के नरिसाउने उपाय छैन ? यसको उपाय छ भनेर मैले गुरुआमा उत्पल बनियाँबाट थाहापाएँ र उहाँको निर्देशनमा इच्छुक साथीहरूसँग यस दुइदिने आनापानशिविरमा आएँ ।

मैले यहाँ जिन्दगीभर काम लाग्ने ज्ञान प्राप्त गर्ने । विद्यालयमा आर्जन गरिने ज्ञान महत्त्वपूर्ण त हुने नै भयो तर धर्मको ज्ञान त भन्नु जीवनभर काम लाग्ने रहेछ । धर्मको विषयमा धेरै ज्ञान आर्जन गर्ने र मनमा जागेका प्रश्नहरूको समाधान गर्ने ।

धर्म के हो र यो कसरी प्राप्त हुन्छ ? आफ्नो पनि भलो हुने र अरूको पनि भलो हुने काम नै धर्म हो । यदि हामीले सर्वजनलाई भलो हुने र आफ्नो पनि हित हुने काम गर्छौं भने धर्म हुने हो । यदि हामीले बाटोमा पौवापाटी बनाउँछौं भने यसले अरूको पनि भलो हुन्छ र आफ्नो पनि इज्जत बढ्छ । हामीले ध्यान गरेर मनलाई आफ्नो वशमा राखेपछि बल्ल हामीले धर्म गर्न सक्छौं । हाम्रो मन राम्रो र नराम्रो काम दुबै गर्न मन पराउँछ तसर्थ यदि हामीले मलाई वशमा राख्छौं भने हामी राम्रो काम गर्छौं जसले गर्दा धर्म हुन्छ । हामीले पंचशील र

तीन रत्न पालन गर्छौं भने हामी स्वतः धर्मको बाटोमा हिँड्छौं ।

पंचशील

तीन रत्न

हत्या नगर्ने

बुद्धको शरणमा जाने

चोरी नगर्ने

धर्मको शरणमा जाने

लागुपदार्थ सेवन नगर्ने

संघको शरणमा जाने ।

भुठो नबोल्ने

ब्रम्हमर्च्य पालन गर्ने ।

आनापान के हो र यसले के सिकाउँछ भन्दा आनापान आन र अपान भन्ने दुई शब्दको संगम हो । आन भनेको सास निकाल्ने प्रक्रिया हो र यी दुई प्रक्रियालाई ध्यान दिने कामलाई नै आनापानध्यान भनिन्छ । यसले हाम्रो भविष्य र भूतकालको बारेमा मात्र सोचन खोज्छ तर आनापानले यसले हामीलाई वशमा ल्याउँछ र वर्तमानको कुरामा ध्यान दिन लगाउँछ ।

२५४३ औँ बुद्धजयन्तीको
पावन उपलक्ष्यमा समस्त नेपालीहरूको
आर्थिक अवस्था सुधार्ने शान्तमय
जीवनयापन रहोस् भनी
हार्दिक कामना गर्दछौं ।

राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक

केन्द्रलगायत

सम्पूर्ण शाखा प्रशाखा परिवार

काठमाडौँ, नेपाल

वि. सं. २०५६

सत्यक् दृष्टि र मिथ्यादृष्टि

भिक्षु अश्वघोष

गौतम बुद्धले सर्वप्रथम उपदेश दिदाखेरि नौलो ज्ञान बताउनुभएको थियो । दुःखबाट मुक्त हुनको लागि आर्यअष्टाङ्गिक मार्ग (उच्च आठ बाटो) मा हिँडनुपर्छ । आठ मध्यम मार्गमा आठवटा खुड्किला छन् ।

- १) सम्यक् दृष्टि (ठीक समझदारी) गलत फहमी नहुनु ।
- २) सम्यक् संकल्प (ठीक सोचाइ, नियत राम्रो हुनु)
- ३) सम्यक् वचन (ठीक कुरा गर्नु) अरूलाई अहित हुने भूठो कुरा नगर्नु)
- ४) सम्यक् कर्मान्त (ठीक काम गर्नु) अरूलाई दुःख हुने काम नगर्नु ।
- ५) सम्यक् आजीवन (ठीक जीविका, निर्दोष जीवन)
- ६) सम्यक् व्यायाम (ठीक प्रयत्न), धेरै मेहनत पनि होइन, अल्छी पनि होइन
- ७) सम्यक् स्मृति (ठीक होशमा हुनु, सधैं सचेत हुनु)
- ८) सम्यक् समाधि (ठीक चित्त एकाग्रता)

यो बुद्धको नौलो मध्यम मार्गमा प्रज्ञा, समाधि र शीलको कुरा समावेश भएको छ । प्रज्ञा प्रत्येक व्यक्तिलाई नभै नहुने विषय हो तर धेरैजसो व्यक्तिहरूमा प्रज्ञाको कमी नै देखिन्छ । प्रज्ञा भनेको शुद्ध विवेक बुद्धि प्रयोग गरी ठाउँ र समयानुकूल मिलाई राम्रो नराम्रो, उचित अनुचित, ठीक बेठीक छुट्याई काम र कुरा गर्न सक्ने क्षमतासहितको यथार्थ ज्ञानलाई नै प्रज्ञा भनिन्छ । बुद्धले देखाउनुभएको अष्टाङ्गिक मार्गमा पूर्वाग्रहरहित ठीक समझदारी र ठीक

सोचाइ तथा ठीक नियत यी दुई प्रकारका अंगहरू हुन् ।

सम्यक् दृष्टिको ठीक उल्टो शब्द मिथ्यादृष्टि (गलत फहमी) हो । आर्य अष्टाङ्गिक मध्ये सम्यक्दृष्टि एउटामात्र रहेन भने पनि आठै वटा मार्ग नष्ट हुनेछन् ।

किनभने ठीक समझदारी भएन भने ठीक तरिकाले सोच्न सक्ने क्षमता नै नभई गलत तरिकाले मात्र सोच्ने बानी हुने हुन्छ । ठीक समझदारी र ठीक कल्पना नभएको ले नै आजभोलि परिवार, समाज, देश र विश्वभरि नै अशान्ति भइरहेको छ ।

मिथ्यादृष्टि हुँदा, सम्यक् दृष्टि हुँदा र सम्यक् दृष्टि नहुँदा अशान्ति भएको बुझ्नको लागि उदाहरणस्वरूप एउटा कथा उल्लेखनीय छ ।

एकजना राजा बिहानको शुद्ध र ताजा हावा खाने र प्राकृतिक दृश्य हेर्ने उद्देश्यले बिहान बिहान सधैं भैं एक दिन भ्यालमा बसिरहेको बेला उनले एकजना हेर्दै नराम्रो लाग्ने बूढो भिखारी लट्ठी टेकी दरबारको मुनिबाट आइरहेको देखे । यो दृश्य देख्ने बित्तिकै सम्यक् दृष्टि नभएको राजाको मन खिन्न भयो । एकाबिहानै गरीब भिखारी देख्नु अशुभ हुन्छ भन्ने गलत सोचाइ र मिथ्याधारणालाई विश्वास गरिसकेको राजाको आफ्ना विवेक बुद्धिलाई सही तरिकाले प्रयोग गर्नसक्ने क्षमता न रहेन । फलस्वरूप उनको मनमा नचाहिँने कुराहरू भएर सतायो र बिचार गर्‍यो कि यो कुरा कहिले नै समाप्त हुनेछैन । कस्तो अशुभ दृश्य देख्नु परेको । विछुक नै भयो भनी डराई हतारेर

भ्यालबाट उठ्दा टाउको भ्यालको सिलिङ्गमा नराप्नोसंग ठोक्कियो । सिलिङ्गमा टाउको ठोक्किएको हुँदा टाउको प्वाल परी रगत बग्नु थाल्यो र ती राजा रिसले आगो भए । उनले विचार गरे - "यो भिखारी त साँच्चिकै अलच्छिन पो रहेछ । त्यसलाई देख्ने बित्तिकै मेरो टाउको फुट्यो । त्यो अलच्छिन भिखारीलाई मारुन पच्यो" यति भनी सिपाहीहरूलाई भिखारीलाई समातेर ल्याउन आदेश दिए । राजाको आदेश पालन पनि भयो ।

राजाले भिखारीलाई सोधे - "तँ चण्डाल बिहान बिहानै मेरो दरबारमुनिबाट किन आइस ? तँलाई देख्ने बित्तिकै मलाई अशुभ भयो र मेरो टाउको फुट्यो । त्यसैले आज तँ मर्ने भईस् ।" "लैजाऊ यसको टाउको काटी मारुन ।" तर, त्यो भिखारी पनि मामूली खालको थिएन । उनी त लौकिक प्रज्ञाले युक्त भएको अर्थात् ज्ञान भएको भिखारी रहेछन् । उनले विचार गरे - "मनै जति परेपछि आज यो राजालाई एउटा शिक्षा दिएरै मर्छु । उनले राजासमक्ष प्रार्थना गरे - "महाराज । म त मर्ने भएँ । मरु अगाडि मेरो इच्छा एउटा पोखन पाऊँ ।"

राजा सम्यक्दृष्टि नभएको भए पनि उनको मनमा केही मात्रामा विवेक बुद्धि त बाकी रहेछ । त्यस्ता कारण राजाले बिचार गरे कि त्यो मर्न लागेको मान्छेको अन्तिम इच्छा पूरा गरिदिनु बेस हुनेछ । यस्तै विचार गरी भिखारीको इच्छा प्रकट गर्न आदेश दिए ।

भिखारीले भने - "महाराज । आज जस्तो अलच्छिनको मुख देखेर सरकारको टाउको मात्र फुट्यो भने म त महाराजको दर्शन पाउने बित्तिकै मर्ने भएँ । अब हामी दुईमा को अलच्छिन भयो त ?

भिखारीको यस्तो कुरा सुनी राजा अकम्बक भयो । अनि राजाले अलि ठण्डा दिमागले सोचे - "भिखारीको कुरो त मेरै संकीर्ण मिथ्यादृष्टिको कारणले फुटेको हो । भिखारी पनि मान्छे नै हो, म पनि मान्छे नै हुँ । बिचरा भिखारीलाई देख्ने बित्तिकै बुद्धिहीन भई गलत तरिका (मिथ्यादृष्टि) ले सोचेको कारणले द्वेषभावना ममा पलायो र रिस उठ्यो ।

त्यही कारणले मेरो टाउको फुटेको हो । निर्दोष भिखारीलाई दोष दिन पुग्यो । यति भनी आफ्नो गलत विचारलाई महसूस गरी राजा पछुताउन थाले ।

राजाले भिखारीलाई मृत्युदण्डबाट मुक्त गरी उसलाई घरजग्गा समेत दिई पठाए । यसरी मिथ्या दृष्टिले भण्डै अशान्त वातावरण सृजना हुनु थालेको मा' सम्यक्दृष्टि आउने बित्तिकै सबैको मनमा सुख शान्तिले ठाउँ लियो । सम्यक् दृष्टि भएको व्यक्तिले अर्काको दोषलाई छाडी पहिला आफ्नो दोषलाई देख्ने गर्छ । आफ्नो दोषलाई देख्न सक्ने व्यक्तिले आफूलाई सुधार्नेतर्फ बढी कोशिश गरिरहने हुनाले ऊबाट अरूलाई हानी हुने कुरा र काम हुनै सक्दैन । यसले गर्दा आफूलाई र आफ्नो वरिपरि बस्ने सबैलाई सुख शान्ति नै प्राप्त हुनेछ । आजभोलि संसारमा जति पनि भै-भगडा र अशान्ति भइरहेका छन्, ती सबै गलत तरिकाले सोच्ने कुबानीले गर्दा नै भइरहेको देखिन्छ तर भैभगडा हुनाको अर्को कारण हो स्वेच्छाचारी भई गलत काम गर्ने र कर्तव्य परायण नहुने ।

उल्लिखित कथामा पनि राजामा सम्यक् दृष्टि नभएको ले र गलत तरिकाले सोच्ने बानी भएको कारणले सम्यक् संकल्प गुम्यो अनि मिथ्यासंकल्प आउन थाल्यो । त्यसपछि सम्यक वचनको ठाउँमा मिथ्यावचन आउन थाल्यो । 'फलस्वरूप' उनले बिचरो भिखारीलाई "मारिदेऊ" भनी आज्ञा दिए । त्यसैले सम्यक् कर्मान्तको ठाउँमा मिथ्या कर्मान्त हुनु थाल्यो । अनि सम्यक् जीविका लोप भयो र प्रयत्न पनि मिथ्या भयो । हीश र चित्तएकाग्रता पनि मिथ्या भयो तर अन्तमा सम्यक् दृष्टि उदाएपछि सबै ठीक भयो । अनि भिखारीको जीवन सुखान्त भयो ।

*

**मूर्ख आफूलाई ठूलो
सतर्कन्छ ।**

॥

प्रत्येकबुद्ध

-धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशूली'

भगवान् बुद्ध लोक्य स्वंगू प्रकारयापिं बुद्धपिंगु वर्णन यानाबिज्याः गु दु । व खः सम्यक्सम्बुद्ध, प्रत्येकबुद्ध, व श्रावकबुद्ध । दीपंकरादि तथागतनिसें आःतक उत्पन्न जुयाबिज्याःपिं गौतम बुद्धतक जम्मा २५ म्ह बुद्धपिन्त सम्यक्सम्बुद्ध धाइ, वथे तथागत सम्यक्सम्बुद्धया शासन दुबल्य वसपोलं प्रवर्तन यानाबिज्याःगु धर्मयात आचरण यानाः क्लेशयात हा नापं मदयेक ल्यहे थनाः क्षीणाश्रव जुयाबिज्याःपिं सारिपुत्र मौद्गल्यायनप्रमुख सम्पूर्ण क्षीणाश्रव अर्हत्पिन्त श्रावकबुद्ध धाइ । वथेहे सम्यक्सम्बुद्ध उत्पन्न ज्वीमखुगु शून्यकल्पय नं व बुद्धशासन अन्त ज्वीकेत चतुरार्यसत्ययात स्वयं थम्हं हे साक्षात्कार यानाः क्लेशं मुक्त जुयाः क्षीणाश्रव जुयाबिज्याइपिन्त प्रत्येकबुद्ध धकाः धाइ ।

गथे सम्यक्सम्बुद्ध ज्वीमह पुद्गल सम्यक्सम्बुद्धयाके हे बुद्धज्वीत प्रार्थना यायेमाःगु च्यागू अभिनिहार पूर्वकाः स्वीगू पारमिता पूर्णयानाः पञ्चमहापरित्याग व त्रिचर्या पूर्वकाः बुद्धत्व लाभ यायेमाःगु खः । अथेहे बुद्ध उत्पन्न मज्जीगु शून्यकल्पय बोधिज्ञान लानाः प्रत्येकबुद्ध ज्वीमह पुद्गल नं पारमिता पूर्णयानाः प्रार्थना यानाः, पूर्वयोगावचर जुयावयेमाःगु जुयाचवन । उकिं चाहे सम्यक्सम्बुद्ध ज्वीमा, चाहे प्रत्येकबुद्ध ज्वीमा, चाहे श्रावकबुद्ध ज्वीमा थुमिसं प्रार्थना नं यायेमाः, पारमिता नं पूर्ण यायेमाः, थ्व मदयेकं सुनं बुद्ध प्रत्येकबुद्ध, श्रावक बुद्ध जुइफइमखु ।

सम्यक्सम्बुद्ध ज्वीमह बोधिसत्त्व प्रज्ञाधिक बोधिसत्त्व जूसाजक प्यंगू असंख्य व छगू लाख कल्प

पूर्वकाः पारमिता पूर्वकी, श्रद्धाधिक व वीर्याधिक बोधिसत्त्व जूसा च्यागू असंख्य व छगू लाख अले भिंखुगू असंख्य व छगू लाख कल्प पूर्वकाः जक पारमिता पूर्वकाः सम्यक्सम्बुद्ध ज्वीफु । अथेहे प्रत्येकबुद्ध ज्वीमह बोधिसत्त्व निगू असंख्यय व छगू लाख कल्प पूर्वकाः तिन पारमिता पूर्णयानाः प्रत्येकबुद्ध जुयाबिज्याइ । थथे पारमिता पुरयमयाकं सुं व्यक्तिं नं प्रत्येकबुद्धत्व प्राप्तयाये फैमखु । सम्यक्सम्बुद्धया अभिनिहार अङ्ग च्यागू दुसा प्रत्येकबुद्ध ज्वीमहसिया अभिनिहार अङ्ग न्यागू दु । व खः

मनुस्सत्तं लिङ्गसम्पत्ति, विगतासनकारणा ।
अधिकारो छन्दता एते, अभिनिहारकारणा ॥

- १) मनुस्सत्तं, मनुष्यजीवनय च्वनाः हे प्रार्थना यायेमाः - देव ब्रम्हा आदि जुयाः मखु ।
- २) लिङ्गसम्पत्ति- पुरुष जाति जुयाः हे प्रार्थना यायेमाः स्त्री जुयाः मखु ।
- ३) विगतासनदस्सनं- आश्रव मदयेधुं कूपिं सम्यक्सम्बुद्ध, प्रत्येकबुद्ध आदिपिंगु दर्शन तथा इमिगु न्हयःने प्रार्थना यायेमाः ।
- ४) अधिकारी- सम्यक्सम्बुद्ध जुयाबिज्याइपिसं थें हे प्रत्येक बोधि प्राप्त याइपिके नं प्राणसमेतं त्याग यायेगु क्षमता दयेमाः ।
- ५) छन्द- अधिपतिगुणं युक्तगु छन्द (इच्छा) दयेमाः ।

थुलि न्याता प्रकारया अङ्ग पूर्वकाः प्रार्थना याःसा जक प्रार्थना पूर्वनीगु जुयाच्वन ।

हानं गथे सम्यक्सम्बुद्ध जुयाबिज्याइम्ह अन्तिम जन्मय् क्षत्रिय वा ब्राम्हण कुलय् जन्म कइगु खः, प्रत्येक बुद्ध जुयाबिज्याःपिं नं क्षेत्रीय ब्राम्हण व गृहपतिकुलय् हे जन्म कयाबिज्याइ प्रत्येकबुद्धपिं जन्म काःबिज्याइगु समयय् बुद्ध उत्पत्ति मज्जीगु शून्यकल्पय् व बुद्धशासन मदुगु इलय् हे जक जन्म काःबिज्याइ । वथें 'संवर्तकल्प' कल्पय् विनाश जीगु कालय् जन्म काःबिज्याइ मखु । 'विवर्तकल्प' कल्पय् बनयजुयावयाः धनीगु कल्पय् जक जन्म काःबिज्याइ ।

प्रत्येक बुद्धपिसं सम्यक्सम्बुद्ध थें मेपिन्त धर्म देशनायानाः बोध यानाबिज्याइमखु । थम्हं जक ज्ञान लाभ यानाः कयाबिज्याइ । वसपोलपिसं लोकुत्तर धर्मायात प्रज्ञप्ति सद्यतनाः धर्मोपदेश यानाबिज्याइमखु केवल श्रमणजीवन बांलाक हनेगु उपदेशजक याना बिज्याये फइ । थ्व वसपोलपिनिगु प्रार्थना (छन्द) अनुसारं हे ज्वीगु खः । पाकःम्हसं म्हगसय्सेखंगुयात व्यक्त याये मफुथें तुं थम्हं लाभ यानागु बोधिज्ञानं मेपिन्त बोध याये फैमखु ।

प्रत्येक बुद्ध याकःचा चवनेगुली अति इच्छा यानाबिज्याइगु जुयाः वसपोलपिं गन्धमादान पर्वतय् मञ्जुसक धैगु सिमाववय् रत्नमाल धैगु थासय् हे उपोसथ यानाबिज्याइ । वसपोल प्रत्येकबुद्धपिनि फुक ऋद्धिसमापति सम्भवाप्रभेद प्राप्त जुइ । गुण विशिष्टताजक सम्यक्सम्बुद्धपिनिस्वयाः म्हो 'व श्रावकपिनि स्वयाः चव्यालाःगु जुइ ।

थ्व खया उत्पत्तिया विषय थथे खः- छगू समयय् भगवान् बुद्ध श्रावस्तिइ विहार यानाबिज्यानाच्वन । उगु समयय् आयुष्मान् आनन्दया ध्यानयानाच्वंबलय् थुकथं मतिइ वितर्क उत्पन्न जुल । सम्यक्सम्बुद्ध ज्वीयानितिं सुमेधऋषि थें प्रार्थना याःगु नं खनेदु, अभिनिहार याःगु नं खनेदु, पारमिता पूर्ण याःगु नं खनेदु । वथें हे सारिपुत्र आदि अग्रश्रावक महाश्रावक तथा मेमेपिं श्रावकपिसं नं

पारमिता पूर्णयाःगु खनेदु तर प्रत्येकबुद्धपिसं थथे प्रत्येकबुद्ध ज्वीत प्रार्थना याःगु व उकिया अनुसार ज्या याःगु खनेमदु । थ्व खं भगवान् बुद्धयाके न्यनेमाल । थथे मतिइ ल्वीकाः, वितर्क उत्पन्न यानाः, ध्यानं दनाः भगवान् याथाय् वनाः अभिवादन यानाः थ्व खं न्यन । उगु बखतय् भगवान् बुद्धं थुगु खयात यथाक्रमं कनाबिज्याःगु खः ।

आनन्द! गुपिं पूर्वयोगावचर धकाः विपस्सना ध्यानभावना याइपिसं गुगु ध्यानभावना याइगु खः उकिया न्यागू अनिसंस (फल) प्राप्त जुइ । व छु छु धाःसा-

१. दिट्ठधम्म धकाः थनया थन हे फलबीगु ।
२. तुरुन्त समय बितय् मजुवं मार्ग ज्ञान प्राप्त याये मफुसा मरण कालय् जूसां प्राप्त याना काइ ।
३. मरणकालय् प्राप्तयानाकायेमफुसा अप्रमादी जुयाः मरणज्वीगु कारणं यानाः निगूगु जन्मय् देवपुत्र जुयाः मार्गज्ञान फलज्ञान प्राप्त याइ ।
४. न्हापा गाक्क योगाभ्यास यानावःगु दुसा बुद्धपिं नापलाइगु बखतय् खिप्पाभिञ्जा प्राप्तयानाकायेफैगु जुयाच्वन ।
५. अथे बुद्ध नापलाये मखन, बुद्ध दुबलय् जन्मकाये मफुसा अन्तय् प्रत्येकबुद्ध ज्वीफु ।

थथे प्रत्येकबुद्ध ज्वीपिं पूर्वयोगावचर पूर्ण यानावःपिं जूगुया नितिं इमिसं प्रत्येकबुद्धत्व प्राप्त याइ । वसपोलपिसं प्रत्येकबोधिसत्त्वभूमि पूर्वकेत निगू असंख्य व छगू लाख कल्प पारमिताधर्म पूर्वकाः तथागतया शासनय् प्रव्रजित जुयाः, आरञ्जक जुयाः, गत प्रत्यागत व्रत पूर्ण यानाः श्रमणधर्म पूर्वके माः मखुसा प्रत्येक बोधित्व प्राप्तयाये फैमखुगु जुयाच्वन ।

थ्व गतप्रत्यागतव्रत धैगु "हरण पच्चाहरण" धकाः प्यंगू प्रकारया श्रमणधर्म यानाबिज्याइपिं मध्यय् गतप्रत्यागतव्रत पूर्वके फुसाजक मार्गफल

लायेकैगु, थुजोपिस हे प्रत्येकबुद्धत्व लाभ यायेकैगु जुयाच्वन । थ्व खं सुत्तपिटकया खुददकनिकाय अन्तर्गतगु सुत्तनिपातया खग्गविसाण गाथा व्यक्त यानाबिज्याःम्ह प्रत्येकबुद्ध खः । वसपोल गथे यानाः गतप्रत्यागतव्रत पूर्ण यानाः प्रत्येकबुद्ध जुयाबिज्यात धैगु विषय उल्लेख जुयाच्वंगु दु ।

काश्यप तथागतया समयय् प्रव्रजित जुयाः २०००० दंतक गतप्रत्यागतव्रत पूर्णयानाः अनं परलोक जुयाः मनुष्यलोकय् वाराणसी देसय् वाराणसी जुजुया अग्रमहिषीया गर्भय् प्रतिसन्धि ग्रहण यात । समय ज्वीवं भारय व गुणं सम्पन्नम्ह कायमचा जन्म जुल । जुजु लय्तायाः वैत सुं छम्ह धाइमापिं तयाः लालन पालन यानाः ब्वलंकल । भिंखुदया बैश पूर्ण ज्वीवं वैत राज्याभिषेक बियाः ब्रम्हदत्त धैगु हे नां बियाः जुजु यानाविल परन्तु राज्यसुख प्राप्त जूसां नं कसिणभावना यानाः न्यागू अभिज्ञा व च्यागू समापत्ति प्राप्त याना धाःगु जुल ।

छन्हु राजप्राङ्गणय् न्यायालयय् सुथसिया भोजन धुंकाः फेतुनाच्वंबलय् अन तस्सतं कोलाहल ज्वीक हाःगु शब्द ताल । थथे शब्द वःगुलिं न्यायालय राजप्रासादय् थांवनाः समापत्तिस च्वने धकाः वंबलय् समापत्तिस च्वने मफुत्त । अले बिचाःयात, “जिगु निम्ति राज्य तःधं लाकि श्रमणधर्म तःधं” थथे बिचाः याःबलय् श्रमणधर्म हे तःधं राज्यसुख चीधं थुकी अनेक आदिनव दुगु श्रमणधर्म उत्तम पुरुषपिसं जक प्राप्तयाइ धैगु सीकाः छम्ह अमात्ययात “धार्मिक पूर्वक राज्य संचालन या” धकाः राज्यभार लःल्हानाः राजप्रासादय् एकान्त थाय् ख्वासिलेत दतिवन यायेत, भोजन बीत धकाः छम्ह निम्हजक सेवकत तयाः समापत्ति सुखय् च्वनाच्वन ।

बाःछिति दुबलय् महारानी न्यन- भो अमात्य महाराज खनेमदु गन बिज्यात ? अमात्यं भो महारानी महाराज जितः राज्यभार लःल्हानाब्यूगुलं जिं हे राज्य यानाच्वना धाल । अले महारानी जुजुं छन्त राज्यभार बिल उकिं छं जिनाप नं सम्पर्क ति

धाल । महारानीया खं न्यनाः अमात्यं उकियात स्वीकार मयाः । निकः स्वकः धालं नं खं मन् “यदि छं जिं धैगु खं मन्यंसा पितनाछ्वये, प्राणःतव नं विनाश यानाबी” धासेलि मिसा धैपिसं थम्हं धैगु खं मन्यनकि धात्थें नं विनाश याइ धकाः ग्यानाः छन्हु अन्तपुरय् वनाः महारानीनाप सम्पर्क तवन । महारानीनाप ग्याग्यां सम्पर्क ततं भन् भन् क्वातुया ववं क्रमशः थःगु छैय् च्वपिं निम्हतिपू थे हे मग्यासे हे वनिम्ह जुल ।

राजपुरुषपिसं थ्व खं सियाः छन्हु जुजुयात बिन्तियात । जुजुं उकी च्यूताःमतः । निकःस्वकः बिन्ति यासेलि थम्हं नं स्वयाः खंसेलि दक्व अमात्यपिं मुंकाः धाल । अमात्यपिसं थ्व राजअपराधी खः थ्वैत ल्हाःतुति त्वाःल्हानाः सूलिइ तयेमाः धाल । परन्तु जुजुं थ्वैत बन्धनय् तयाः सास्ति यायेबलये जिके हिसाचित्त उत्पत्ति जुइ, प्राणदण्ड बीवं प्राणातिपात जुइ, सम्पत्ति हरण यायेबलय् अदिन्नादान जुइ धकाः “थ्वैत राज्यं पितना छो” धकाः आदेश बिल । अमात्यपिसं राजाज्ञानुस्मर वैत पितनाछोत । व थःगु धन सम्पत्ति व परिवारपिं ब्वनाः मेगु हे राज्यय् च्वन ।

मेगु राज्यय् च्वम्ह जुजुं छाया वयागु धकाः न्यंबलय् छलपोलयां सेवा यायेगु इच्छां वयागु धकाः जुजुया विश्वासपात्र जुयाः च्वंच्वन । विश्वासपात्र जुसेलि छन्हु जुजुयात धाल- महाराज, वाराणसी राज्य थौकन्हय् कस्तिहा मदुगु हापो थें सुरक्षा मदुगु राज्य खः । उकियात थःगु अधिनय् कयाः उपभोग यानाबिज्याहुं धकाः सल्हाबिल । जुजु पत्याः मजू, निक्वः स्वक्वः धासेलि जुजुं परीक्षायानितिं खुत छोयाः सुरुङ्ग म्हुइकु म्हुइकु जुजु घनीगु अन्तपुरय् तकनं स्वके छोल । जुजुं खनाः छाया वयागु धकाः न्यंबलय् खूवयागु धासेलि जुजुं इमित धन बियाः आः हानं थथे यायेमते धकाः तोताहल । खुत ल्याहां वनाः जुजुयात व खं कवन । थुगुप्रकारं निक्वः स्वक्वः धायेकाः नं अथेहे तोता हसेलि थ्व जुजु धात्थें हैं

सोभाम्हा शीलवान्मह खः धकाः सीकाः चतुरङ्गिनी
याःसा मुंकाः राज्यसीमाना दुने छगू नगरय् थ्यंकाः
अमात्यपिसं जुजुयात खबर बीके छवत ।

ब्रम्हदत्त जुजुं छाया ल्वायेगु नगर हे तोताबी
धाल । इमिसं नगर कब्जा यायां मेमेगु नगरय् न
अथे हे दूत छोयाः धायेके छोट, अनं अमात्यपिसं
धाःवन । ब्रम्हदत्त जुजुं इमित नं ल्वाये मखु
वाराणसीइ वा धाल । अले अमात्यपिसं ब्रम्हदत्त
जुजुयात धाल, “महाराज वनाप ला युद्ध हे यायेमाः ।
जुजुं धाल- जिं प्राणि हिंसा यायेगु ज्वी धाल ।
अमात्यपिसं जिमिसं म्वाःम्वाकं हे बन्दी यानाछ्वेय
धकाः नानाप्रकारं उपाय यायेगु जुजुयात बिन्ति
यासेलि जुजुं “धात्यें नं छिमिसं स्यायेगु लुटय्यायेगु
दायेगु याये मखु खः धैगु जूसा जिनं छिपिं नापं वये
धकाः वचन बिल । अमात्यपिसं यायेमखु महाराज
केवल ख्याजकख्यनाः बिसिकाछ्वेय धकाः चतुरङ्गिनी
सैन्य मुंकाः मतजःयात घलं तोपुयाः चान्हय्
हे सैन्यपिं न्ह्याकार्यकल ।

विरोधी जुजुं उकुन्हुलाक वाराणसीया सत्तिक
चवंगु नगर कयाः लयल्य तातां प्रमादी जुयाः
“थुलिमछि राज्यया नगरत त्याकाकयां नं छुं मयाःम्ह
जुजु धकाः निर्धक्क जुयाः मस्तं घनाचवन, सैन्यत नं
अथे हे आराम कयाः घनाचवन । उबलय् हे
अमात्यपिसं वाराणसीइ जुजुं ब्वनाः विरोधी जुजुया
शिविरय् दुहांवनाः तोपुयातयागु घः उलाः छक्वलं
प्रकाश फैलय्यानाः सैन्यपिन्त छक्वलं हे भयंकर
शब्द याकाः आक्रमण याःबलय् सकलें हे हतोत्साह
जुल । प्रतिद्वन्द्वि जुजुया अमात्यपिसं थ्व वातावरण
व सैन्यबल खनाः थः जुजुयाथाय् वनाः “दनाबिज्याहुं
महाराज” कस्तिहा मदुगु हापो थेंः बिज्याहुं धका
धाःवन । उम्ह जुजुं नं उगु महाशब्द न्यनाः न्ह्यलं
चायेकाः कतपिगु खं न्यनाः अमित्रया ल्हाःतय्लात
धकाः चिन्ता कयाः कन्हय् कुन्हु थ्व ब्रम्हदत्त जुजु
धार्मिकम्ह खः, क्षमाफोने धकाः मतिइतयाः जुजुयाथाय्
वनाः क्षमाफोनेत पुलिःचुयाः थःगु अपराध स्वीकार

यानाः क्षमाफोन । ब्रम्हदत्त जुजुं नं क्षमाजुल
धकाः क्षमाबिल । थुकथं वाराणसी जुजुविना
रक्तपातं हे विरोधी जुजुयात दमनयानाः मित्रभाव
तयाः थवं थवय् सहायक जुल ।

अनलि ब्रम्हदत्त जुजुं निगुलिं सैन्यपिं छथासं
तयातःगु खनाः थुपिं जनतातसें जि छम्हसिगु चित्त
यात रक्षा यायेया निम्तिं हि छफुति, पिकाये म्वाःक
व्यवस्था यानाः ज्या सफलं यात साधु । साधु !
सकल सत्त्वपिं सुखी ज्वीमा, शत्रु मदुपिं ज्वीमा,
रोग मदुपिं ज्वीमा धकाः मैत्रीभाव तयाः उकियात
हे आधार कयाः संस्कारयात सम्मसन यानाः ध्यान
वृद्धि यानाः अनित्य दुःख अनात्मभावना वृद्धि यायां
प्रत्येकबुद्धत्व प्राप्तयानाबिज्यात ।

प्रत्येकबुद्ध ज्वीधुंकाः किसिम्हय् च्वनाः हे
मार्गफल सुखयात अनुभवयानाः सुम्क घनाचवंगुलिं
अमात्यपिसं, महाराज विजय जूपिं सैन्यपिन्त सत्कार
यानाबिज्याहुं, पराजित सैन्यपिन्त नये त्वनेया निम्तिं
आज्ञा जुयाबिज्याहुं धकाः प्रार्थना यात । उबलय् जुजुं
आः जि जुजु मखुत, प्रत्येकबुद्ध ज्वी धुन, धकाः
धाल । महाराज छु थुजाःगु भेषय् नं प्रत्येकबुद्ध
ज्वीला धासेलि जःगुल्हाः थछोयाः छयनय् थियासोबलय्
उबलय् हे गृहस्थभाव अन्तर्धान जुयाः प्रत्येकबुद्धया
भेष उत्पन्न जुल । छयनय् निलांगू जक सँ, ग्वाय्
दारि मदयाः अष्टपरिष्कारयुक्त जुल । अले वसपोलः
चतुर्थध्यानय् प्रवेश जुयाः क्वहावयाः आकासय्
पलेस्वानय् फेतुनाबिज्यात ।

उबलय् अमात्यपिसं छलपोलं गथे छु कर्मस्थान
भावना यानाः प्रत्येकबुद्धत्व लाभयानाबिज्यानागु
धकाः न्यसेलि, जिं मैत्रीभावना कर्मस्थानयात आधार
यानाः भावना वृद्धि याना धकाः थुगु गाथा व्यक्त
यानाबिज्याःगु खः ।

सब्बेसु भूतेसु निधाय दण्डं,
अविहेठयं अञ्जतरपि तेसं ।

न पुत्त मिच्छेय्य कुतो सहायं,
एको चरे खग्गविसाणकप्पो ॥

सुत्तनिपात खग्गविस्साणसूत्र

अर्थ-सम्पूर्ण प्राणिपिनिप्रति दण्ड त्यागया,
मेपिंवैतनं त्रास बीमते, कायमचायागु हे इच्छा याये
मते, पासपिंगुजा खं हे गन । गैडा थें याकःचा
विचरण या ।

थुकथं जुजुं प्रत्येक बुद्ध जुयाः प्रव्रजित भेप
जुसेलि अमात्यपिसं धाल- भन्ते आः छलपोल प्रत्येक
बुद्ध जुयाः बिज्यासेलि छु यानाबिज्यायेगु ? प्रत्येक
बुद्धं न्यन- प्रत्येकबुद्धपिं गन च्वनाबिज्याइ ? अमात्यपिसं
भन्ते, प्रत्येकबुद्धपिं गन्धमादान पर्वतय् च्वनाबिज्याइ
धासेलि थः नं अनहे वने धकाः थुम्ह प्रत्येकबुद्ध
गन्धमादान पर्वतय् बिज्यानाः मेपिं प्रत्येकबुद्धपिं
नापं तुं च्वं बिज्यात । थ्व हे गाथा आयुष्मान्
आनन्दयात वं न्यंगु न्हयसःया लिसःकथं भगवानं
आज्ञा जुयाबिज्याःगु सुत्तनिपातया खग्गविसाण सूत्रय्
संग्रह जुयाच्चंगु खः ।

थुगुरुपं बुद्ध उत्पन्न मज्जीगु कल्पय् व बुद्ध
शासन मदुबलय् छगू छगू निमित्तयात कयाः ध्यान
यानाः अनित्य दुःख अनात्मभावना वृद्धि यानाः
आश्रवक्षय यानाः प्रत्येकबुद्धत्व लाभ यानाबिज्याःगु
उदाहरणत पालि त्रिपिटकय् खग्गविसाणसूत्र इसिगिलि
सुत्त आदि दक्क थासय् वर्णन यानातःगु दु । थुकिं
सीदु कि लोकय् सम्यक्सम्बुद्ध उत्पत्ति ज्वीबलय्
असंख्य देवमनुष्यपिसं यथार्थ ज्ञान लाभ यानाः मुक्त
ज्वीगुला जुहे जुल । यदि पूर्वयोगावचर जुयाः
गेतप्रत्यागत व्रत पूर्वकाच्चपिं पुद्गलपिं जुल धाःसा
बुद्ध उत्पन्न मज्जीगु शून्यकल्पय् व बुद्ध दुबलय्
प्रत्येकबुद्ध जुयाः लोकं तरय् जुयावपिं यक्क यक्क दु
धैगु खं नं पालिवाङ्मयय् उल्लेख जुयाच्चंगु दु ।

अनित्य

- सुवर्ण शाक्य

बुद्ध, धर्म व संघया ल्यूल्य
वनेगु शुभेच्छा दैच्चंगु ।
दुःख अनित्य अनात्म धयाः नं
वैभव सुखयात ल्यैच्चंगु ॥

रंगी विरंगी चित्रित विश्वय्
चाकु माकु साःभिं सवाः काकां ।
हृष्ट पुष्टगु स्वस्थ शरीर
सू ववय् जूगु चाःगु मखु ॥

जिगु जिगु धायेगु जीवन नांगु
नांचा बुलुहं न्हयानाच्चंगु ।
उकी च्वनाः हे वंगु वनांच्वन
सूगु मखु गुम्ह गन वंगु ॥

अजि वन बाज्या वन मां बौ नं वन
छम्ह छम्ह यायां पाः काकां ।
किन्तु मतिइ मदु वनीगु थः नं
दुःख कःघानाः सुख धाधां ॥

प्यम्ह जुजुपिनि शीलयात विधुर पण्डितं निर्णययागु

भिक्षु अनिरुद्ध

(वर्ष २६ अंक १२ पाखें कथह)

थुगु प्रकारं प्यम्ह जुजुपिसं थःथःगु शील सदाचार हे जक तःधं धैगु थःथःपिनिगु बिचार प्रकट याये धुंकाः देवराज इद्र, नागराज व गरुडराजपिसं, “भो मनुष्यतय् जुजु जुयाबिज्याकम्ह धनंजय महाराज ! थ्व देसय् भीगु थ्व विवाद छिनय्यानाबीम्ह विद्वान् पण्डित सुं मदुला ?” धकाः धनंजय कौरव्य जुजुयाके न्यनेव धनंजय जुजुं, “भो महाराजपिं ! जितः थःगु उपदेश प्रज्ञाद्वारा मार्ग दर्शन यांनाच्वम्ह विधुर धैम्ह विद्वान् पण्डितम्ह महामन्त्री छम्ह दु । भीपिं सकलें वैथाय् वनाः थ्व भीगु प्रश्न सुयागु शील सदाचार उत्तम जू धैगु न्यंवेनेदःसा उत्तम ज्वी । वं हे जक भीगु थ्व संशय जुयाच्वंगु विवादयात बांलाक छिनय् यांनाबी फै । वसपोल विद्वान् पण्डित याथाय् वनाः भीगु थ्व शंका भिटय् यायेत वने साल” धकाः धायेव मेपिं स्वम्ह जुजुपिसं नं ज्यू धकाः उगु प्रस्तावयात स्वीकार यांनाबिज्यात । अले वसपोलपिं जुजुपिं प्यम्ह राजोद्यानं प्याहां बिज्यानाः निसाफ छिनय्याइगु न्यायालयस बिज्यानाः उत्तमगु न्यायासन छगू छाय्पिके बियाः महामन्त्री विधुर पण्डितयात उकी फेतुकाः कुशल वार्ता याये सिधयेकाः थःत शंका जुयाच्वंगु प्रश्न न्यनेगु इच्छा यांनाः, “भो अत्यन्त दुष्करगु प्रश्नयात छिनय्यानाबी फुम्ह विद्वान् पण्डित महामन्त्री ! जिपिं जुजुपिं प्यम्हसिया थःथःगु शील सदाचार तःधं धैगु विषयय् विवाद जुयाच्वंगुयात छिनय्याये मफयाच्वन थ्व जिमिगु शंका जुयाच्वंगु विषययात छलपोलयागु तीक्ष्णगु प्रज्ञाद्वारा समाधान यांनाबिज्याये माल ।” धकाः निवेदन याःगु जुल ।

उगु समयस महामन्त्री विधुर पण्डितं, “भो भाग्यवान् जुयाबिज्याःपिं महाराजपिं ! निसाफ छिनय् यांनाबीम्ह विद्वान् पण्डितं जुयाच्वंगु विवादयात

बांलाक न्यनाः सीकाः थ्वीकाकाये दःसा हे तिति उकियागु निसाफ छिनय्याये छिनी । अथे विवाद जुयावयाच्वंगु विषय मन्यकं मसीकं निसाफ छिनय् याये योग्य मजू । उकियानितिं छलपोलपिनिगु बिचय् विवाद जुयाच्वंगु विषयया खं छकूचा आज्ञा दयेकाबिज्यातधाःसाउत्तमं ज्वी धकाः धाल । महामन्त्री जुयाच्वम्ह विदुर पण्डित जुजुपिं प्यम्हसिगु अलग अलग बयान याःगु थम्ह बांलाक ध्यानतयाः न्यनेधुंकाः उकियागु यथार्थगु, पक्षपातरहितगु निसाफ छिनय् यांनाः उत्तर बीया लागी, “भो पुण्यवान्पिं महाराजाधिराजपिं ! बांलाक ध्यानतयाः न्यनाबिज्याहूँ । छलपोलपिसं आज्ञाजुयाबिज्याःगु कारण थ्वं गुलिं हे अत्यन्त श्रेष्ठ उत्तमगु कारण खः धकाः निर्णय यांनाः प्यम्हं जुजुपित बराबरगु थासय् तयाः निसाफ छिनय् यांनाबिल । महामन्त्रीयामु अत्यन्त विद्वत्तापूर्णगु खं न्यनाः जुजुपिं प्यम्हं उत्साहित जुयाः विधुर पण्डितयात प्रशंसा स्तुति यायेया लागी, “छलपोल प्रज्ञावान् विद्वान् जुयाः थ्व संसारय् जनप्रसिद्ध जुयाबिज्याःगु जक मखु, सत्पुरुषगुण नं छःपिके सम्पूर्णरूपं संयुक्त जुयाच्वंगु दु । थज्याःगुली छःपिं समानम्ह थो संसारय् मेपिं सुहे दुगु मखु । कौरव्य जुजु थः मालिक खः धकाः छन्नगति, भयगति आदिपाखे भुकय् मजुसे थःगु प्रज्ञायागु बलं सत्तधर्मयात मतोतुसे जिमिगु थुगु प्रश्नयात यथार्थरूपं सत्यगु निर्णय यांनाः जिमिगु छुं छुं हे शंका अविश्वास मदयेक निर्णय यांनाबियाबिज्यात । छलपोलयागु थ्व निर्णय जिमिगु चित्तयात विरुद्ध मज्वीक, अत्यन्त हे असल उत्तम जू, योग्य व न्याययुक्त नं जू । धर्मयात नं अनुकूल जू । किसि दं त्वाःल्हाइम्ह कालिगरं जःगु कःतिं किसिया दंयात त्वाःल्हानाछोथें तुं, धर्मानुसारं अलग अलग छुटय्जुयाः स्पष्ट ज्वीक,

बुद्धिमत्तापूर्वकं विनिश्चय निर्णय यानाबिज्यात" धकाः प्रशंसा यानाबिज्याः गु जुल ।

विधुर पण्डितयात पूजा याः गु ।

थुगुप्रकारं जुजुपिं प्यम्हस्यां विद्वान् पण्डित विधुर महामन्त्रीयागु निर्णय विनिश्चय याः गु न्यनाः अत्यन्त प्रसन्न जुयाबिज्यानाः दकलय् न्हापालाक देवराज इन्द्र अत्यन्तं विद्वान् पण्डित जुयाच्चम्ह विधुर महामन्त्रीयात तुइसे च्वंगु लं छजोलं पूजा यायेगु इच्छा यानाः, "भो धात्थेयागु यथार्थगु विनिश्चय यायेगु जां दुम्ह महामन्त्रीजु । छलपोलं जिगु मनय् च्वंगु शंकायात मदयेकाछूयाब्यूगुलिं जि अत्यन्त प्रसन्न जुयाच्चनां । छःपिं विद्वान् पण्डित महामन्त्रीयात पूजा सत्कार यायेगु इच्छा यानाः तुयूगु पलेस्वांयागु रंग जुयाच्चंगु न्ह्याको हे फिना च्वसां नं खिति म थाइगु न्ह्याको हे दां ब्यूसां नं काये मदैगु अत्यन्त मूल्यवान्गु थ्व लं छजोलं पूजा सत्कार याः गु जुल । गरुडराजं नं लुयागु स्वांमाः छमालं पूजा सत्कार यानाः, "भो प्रज्ञावान्म्ह महामन्त्री । छलपोलं जिगु मनय् च्वंगु शंकायात मदयेकाछूयाब्यूगुलिं छःपिं महामन्त्रीयात पूजा यायेगु इच्छा जुयाः केशधातुं शोभायमान जुयाच्चंगु सच्छि फो दुगु अनेक प्रकार यागु दोछिगः रत्न जरय्यानाः अलङ्कार यानातः गु थ्व लुयागु स्वां गुच्छा छगू छलपोल महामन्त्रीयात च्हय्यानागु जुल ।" धकाः उक्त लुस्वांयागु गुच्छा छगू अर्पण याः गु जुल ।

नागराजं अत्यन्त मूवंगु नागमणिजन्य रत्न छगःद्वारा वसपोल विद्वान् महामन्त्रीयात पूजा यायेगु इच्छा यानाः, "भो विद्वान् प्रज्ञावान्म्ह महामन्त्री । छलपोलं जिगु मनय् च्वंगु शंकायात भ्याःभचा हे मदयेक छिनय् । यानाः समाधान यानाबिज्याः गुलिं यानाः जि अत्यन्त प्रसन्न व प्रमुदित जुयागु जुल । छलपोल महामन्त्रीयात व छलपोलं आज्ञा जुयाबिज्याः गु उत्तमगु धर्मयात पूजा सत्कार यायेया लागी अत्यन्त ज्वाला ज्वालां थिनाः शोभायमान जुयाच्चंगु थ्व नागमाणिक्य रत्नया मू थुलि वं उलि वं धकाः सुनानं निर्णय यायेमफुगु अनर्घगु जिं थः गु गःपतय् हे कोखायातयागु थुगु माणिक्य रत्नद्वारा छलपोलयात

पूजा सत्कार याये ।" धकाः उक्त अमूल्यगु माणिक्य रत्न छगः विधुर महामन्त्रीयात च्हय्यानागु जुल ।

धनंजय कौरव्य जुजुं नं किसि सल आदिद्वारा पूजा सत्कार यायेगु इच्छा यानाः, "भ्री अति विद्वान् महान् प्रज्ञावान्म्ह महामन्त्री छलपोलं जिगु मनय् च्वंगु शंकायात निष्पक्षरूपं बांलाक समाधान यानाब्यूगुलिं यानाः जि अत्यन्त प्रसन्न जुयाच्चना । उकिया निमित्तं जिं छलपोलयात दुरुब्यूपिं सात दोछिम्ह, दोहं, किसि, सल, सिन्धव सल, जोतय् यानातः गु रथ फिगू फिगुंगू गां च्हय्यानाः छलपोलयात सत्कार सम्मान यानागु जुल ।" धकाः आज्ञा जुयाः किसि सल आदि पूजा सत्कार यानाबिज्याः गु जुल । थुगु प्रकारं प्यम्ह जुजुपिसं विधुर पण्डित महामन्त्रीयात अलग अलग पूजा सत्कार यानाबिज्याये धुंकाः थः थः गु लोकयत्तुं ल्याहां बिज्याः गु जुल ।

ज्ञानमाला

शान्तिको स्वागत

- सिद्धिरत्न

अनु. दिव्यरत्न तुलाधर

सद्भावनाको मालाले स्वागत छ,
विश्वका संपूर्ण माननवरूलाई,
यसरी हामी निम्त्याउन लागेका छौं ।

पंचशीलमा ती सबैलाई नै राख्न,
साँच्चै नै अभयको सुख दिनलाई,
यसरी हामी निम्त्याउन लागेका छौं ।

जनजीवनप्रति, शुभकामना र,
स्वागत शान्तिको वातावरणलाई,
यसरी हामी निम्त्याउन लागेका छौं ।

Sugata Saurava In English

Prof. Asha Ram Sakya

Poetry is the emotional experience of a person deeply influenced by the activities of some people either devoted to the service of the humanity or absorbed in material enjoyment of the irrespective of inherent poisonous elements or in the observation of the life of the people who tried to bring about a change in the human attitude in making the best use of their life.

Lord Buddha is one of such world leaders as established the sovereignty of man, opened the gate-way of Enlightenment to all the peoples irrespective of their gender, caste, creed, colour and faith and sowed the seed of betterment of human society and its dependents for the progress, prosperity and peace in their life.

The life of the Buddha born in Lumbini has been the beacon of light for the humanities groping in the utter darkness as a result of being blinded by ignorance of basic elements of life.

Born in 623 BC in Lumbini, Nepal, Lord Buddha renounced his princely life at the age of 29 and after six years of hard and rigorous search and research through different physical, mental and spiritual efforts came to have the real awakening in Buddha Gaya, India at the age of 35. Since then, after spending 45 years of preaching his discovery of the FOUR NOBEL TRUTHS, the Nobel Eight-fold paths and the Law of dependent origination attained Nirvana in Kushinagar in North India at the age of 80 years.

Immediately before his entering into the state of Nirvana, he addressed the Buddhist monks and said that the whole universe is in

a state of flux. As such they have always got to keep themselves alert and aware and strictly follow the principles of the four Noble truths, the Noble eight fold paths and the Law of dependent origination with the spirit of friendship, compassion, joy and equanimity not only towards human beings but also towards all living creatures.

After the Mahaparinirvana of Lord Buddha in 543 BC many attempts were made to collect all his teachings through Buddhist congregations held, first in Rajgriha three months after his Nirvana, second congregation held in 443 BC in Vaisali and the third one in Pataliputra held under the patronage of Emperor Ashoka in 243 BC.

The Tripitaka thus collected were divided into Sutrapitaka, Vinayapitaka and Abhidhammapitaka - Pitaka meaning a basket of sermons of the Buddha. In 78 AD a Buddhist conference was held in Pushpapura (now Peshawar) under the guardianship of Emperor Kanishka and the conference decided to write Buddha's teachings in Sanskrit language as during Buddha's time the folk language was Pali in the then Magadha currently modern Bihar. A missionary spirit was developed for spreading Buddha's teachings as per emperor Ashoka's efforts throughout the world.

Ven'ble Ashwaghosh, the Vice Chairman of Pura Buddhist congregation of the Mahasangika's wrote the first ever epic poem "Buddha's Charitra" in Sanskrit verse covering only up to the time of Buddha's Enlightenment in Buddha Gaya. Then came Lalitbistara written in Sanskrit prose and

poetry though attempts were being made by the Theravadi scholars to collect from the Tripitaka, the activities of Buddha's life. Late Rev. Narada Mahasthabir of Wajirarama Temple of Colombo's "the Buddha and His Teachings" is one of the best known book on Buddha's life for example.

The fourth Buddhist congregation was held in Sri Lanka in 4th Century AD. During the time of the King Duthagamani as a result of the Introduction of Buddhism into Ceylon by Ven'ble Mahendra and the nun Sanghamitrā the son and daughter of Emperor Ashoka. Mahavamsa and Deepvamsa were composed as historical accounts of Buddha's life in poetic form.

Then fifth & sixth congregation were held in Burma. Coming to the modern times Sir Edwin Arnolds composed "The Light of Asia" the life history of Lord Buddha in English. He used blank verse all throughout in the epic poem. Rahula Sankrityana collected from Tripitaka different activities of the Buddha in Hindi under the title "Buddha Charyā".

Late epic poet Chittadhar Hridaya hailing from the Buddhist family of Tuladhars of Kathmandu Newars were brought up under Buddhist traditions as his father Drabyadhar Tuladhar had his business in Lhasa which had already gone Buddhist since the time of Shrong Sangh Gampo, the then king of Lhasa at 7th century A.D.

Self educated at home Chittadhar Hridaya inherited poetic sensibility of his mentor Yogbir Singh, also a Buddhist poet hailing from Buddhist families. Chittadhar Hridaya, conscious of the efforts of Lord Buddha to propagate democratic values and norms so much a necessity for the development of the peoples happiness, started studying Buddhism and were campaigning for the establishment of libraries for the young people to learn about life. It was a taboo for the Ranas. So he was arrested in 1991 B. S. and jailed and it was in jail that he

could compose Sugata Saurava "The Sweet Fragrance of the Buddha" by collecting strips of paper used for packing spices and other materials.

In this epic poem he has used his best of poetic talents by using epithets. Similar metaphors as per different situation demanded while dealing with the life of Buddha. The medium employed is 30 metres folk Newar poetic rhyme and Sanskrit metres for the conversation of different characters as per the spirit of different situations. He was so much an expert in giving the lively spirit to be presiding over the whole range of the epic. Poet as he was, he was highly romantic and spiritual but bound by the rules of Sanskrit poetry. It was a unique epic in Newar literature.

Mr. Tirtha Raj Tuladhar is to be highly appreciated for translating this epic poem into English by being strictly conscious of the poetic sensibilities of Chittadhar Hridaya and his figures of speech like metonymy, alliterations etc. Bound by Chittadhar's use of words and his poetic expressions, Mr. Tuladhar was very conscious in using English figures of speech to come close to the original poet while trying to make English translation as flowing, interesting and holding us in suspense. A prolific writer of English language of literature Mr. Tuladhar, living one time very close to the Late epic Poet Chittadhar Hridaya, could successfully translate Sugata Saurava into English in iambic metres though the art of translate Sugata Saurava into English in iambic metres though the art of translation was a very difficult art because rendering the idea of a person expressed on one language into another language is, indeed, an art in itself.

Late Chittadhar Hridaya's Epic Poem Sugata Saurava has been hailed as Nepal's Contribution to world Classics of literature. Mr. tirtha Raj Tuladhar has further enhanced it by rendering it into English Language thus opening the gate of Nepalese classical literature to the English speaking world.

A Note on Buddhist Art and Tradition

Bhikshu Sudarshan

On Buddhist art I want to mention a few points which were found during excavation on Lumbini and Kapilvastu which may be of stupendous value. Anyway we found some small clay statues of royal dignitaries, terracotta figurines, (mother with child type, lady with parrot of Sung period and many human figurines of Kusan period) and a small terracotta Buddha image in Lumbini.

There are several bodhisattva-images of Licchavi period which are very valuable and extra-ordinary in the field of Buddhist iconography. We can see icons of the Dharmachakra with a pair of deer on the top of stone inscriptions since the beginning of the Licchavi period in the Kathmandu valley.

A unique terracotta panel depicting the scene of prince Siddhartha with princess Yasodhara in his bed chamber before his great renunciation, was discovered at the Lumbini excavation at the main shrine in the Southeast corner, on 25 July 1995. This is the clear physical depiction as described in the fourteenth chapter of the Svapnaparivarta of the text Lalitavistara. In the national museum of Kathmandu is preserved the Bodhisattva-image, the oldest Buddhist icon, is of the second century A.D. The Kathmandu valley is an open museum of Buddhist arts and architecture represented in stone, wood and terracotta. The Swayambhu Mahacaitya area itself is an open museum and treasure trove of Buddhist art, architecture and painting. In the Kathmandu valley there are thousands of votive caityas and dozens of stupas including four famous stupas in Patan. I am pleased that during the renovation of Gane Bahil, an old Buddhist monastery, of

the Licchavi period I found one votive stupa which is one of its kind in Nepal. It has a Licchavi inscription with the date 722 AD. The influence of Buddhist art is still in the Nepalese Buddhist artists and craftsmen. There are many

Nepalese artists who are very dedicated to the noble cause of depicting Buddhist art and sculpture and thankas. Since the Licchavi period up to the present age, construction of viharas still continue. I mentioned only a few viharas of the Licchavi period. However since the beginning of the mediaeval period there were more than 60 Buddhist monasteries were famous. Hundreds of Viharas were constructed by various kings of that period. Because at the beginning of the name of viharas is inscribed the word sri showing the connections with royalty. I was surprised when I found 142 palm leaf documents Sri Śivadeva Śanskārit Śri Rudradeva vihara during my survey in 1979. In these documents 10 names of royal monasteries such as *Srimahāparinirvana Vihāra*, *Srimahārāja Vihāra*, *Śrīśivadeva Sanskarita Rudravarna Mahāvihara*, and so on were found. I also found more than 15 names of the other viharās such as *Tejamanti Vihara*, *Kalyānagupta Vihara*, *Manigala Vihara* etc. It would not be surprising if we conduct more research, it is quite possible we could find many more palm leaf documents from which we can have names of more monasteries and their details which existed in the past. It is hoped that conducting more researches to recognise and affiliate names of old

monasteries with existing ones will be quite beneficial in the arena of archeology and history. I want to mention briefly about viharas which still exist as present. Mostly our visitors and believers might visit *Tham Bahil* and *Layaku Bahil* of Kathmandu city, actually there are fourteen other Bahils.

Mostly visitors see the *Janabahal*, which is only one among 120 existent Bāhālas in Kathmandu city. So on in Patan there are 18 main Bāhālas and 18 main Bahils and 108 other branch viharas but our visitors mainly visit only two viharas, the Golden Temple (*Hiranyavarna Māhāvihara*) and *Rūdravarna Māhāvihara*. In Bhaktapur visitors see only one vihar, Catuvarna Mahavihar, among 24 existent viharas.

I want to mention on the Nepalese Buddhist tradition in brief. The Buddhists of Nepal worship their parents on two special days which are known as *Māmbauyā khvā svayegu* which means to look on ones own parent's face. On these days Buddhists offer sweet-meat and daily requisites as a token of respect to their parents. Though they are not living with their parents. There is a traditional day for cleaning the public water springs, public stone conduit. Actually speaking it is the following of a tradition from the sixth century. There is numerous evidence of such events that made *Aryabhikkhusangha* (Buddhist monks) responsible for looking after and managing drinking water sources. After completion of transplanting rice in the Kathmandu region there begins the holy month *Gumla*. During this whole month different kind of Buddhist religious activities are arranged in different locality, such as preaching Dhamma specially Jataka stories and Buddha's life story, offering dāna and exhibition of Buddhist

images, paintings and manuscripts of golden and silver ink. In this month it has been special day since the 13th century to offer Dāna to the whole Sakya sangha (house hold monks). Now a day the Samyaka Danā ceremony being practised only in once every five years in Patan and in every twelve years in Kathmandu.

The new year's day of Nepal Era is celebrated in the memory of the historical event which happened on 20 October 879 A.D. that one Buddhist paid off the debt all of his countrymen. Every year the new year *Nepal Era* is celebrated in a colourful traditional way and *Mhapuja* or self worship with joy. Whenever a Buddhist has constructed a votive chaitya in memory of their departed relatives, they organise a ceremony which is called *Vanla* performed after circumambulation of all the previously existing votive chaityas in the district with the offering of flowers, incense, cotton wicks and fruits and so on. In Patan and Kathmandu all the Buddhists perform a religious tradition which is called *Bogi vanegu* in the morning in Patan and *Upaku yanegu* evening in Kathmandu. *Bogi vanegu* means to circumambulate all the stupas, viharas and votive chaityas in Patan district. There is a tradition to copy holy manuscripts when people earn some wealth. This tradition is helping and inspiring to the present generation to publish some books or booklets for the sake of their departed family members. Nepalese rites and rituals are accompanied with music, songs and dances. Buddhists of Patan conduct a light offering festival to all the monasteries and holy shrines of the district by going around on the single day every year.

"All conditional things are subject to suffering", when one sees this in wisdom, then one becomes bored with this unsatisfactoriness. This is the Path to Purification.

-Buddha

His Holiness of Thailand Felicitated in Nepal

P. L. Chitrakar

His Holiness - Somdet, Phra Nanyasamvara - the Supreme Patriarch of Thailand was felicitated on 23rd of February, 1999 at Shri Kirti Vihar on behalf of the 39 Buddhist Associations on Nepal, during His Holiness's fifth but very short visit to this country.

His Holiness - Somdet Sangharaja Sokolmahasanghapharinayaka had visited to Nepal via India-Nepal border on 22nd of February 1999, after worshipping at Bodhgaya, Sarnath and then inaugurating the Majestic Thai Wat, constructed at Kushinagar in UP, India.

Among the four famous places related to Buddhist pilgrimages-Chaturmahasthana (four major sacred places)-Lumbini-the birth place of Lord Buddha-has been known and considered as the first and foremost invaluable pilgrimage point. And this could be one of the good reasons that His Holiness of Thailand had visited Kathmandu on his way back to Thailand, only after visiting the Lumbini-the birth place of Lord Buddha.

His Holiness visited Nepal in 1970 for the first time. During his first visit to this country, His Holiness's visit had been concentrated in studying Therabad Buddhism and Socio-cultural situation for it's development in Nepal (including South Asian countries).

His second visit to Nepal had taken place in 1980. During this visit, His Holiness had had created an invaluable opportunities

to Nepalese Bhikshu and Samneras to study Therabad Buddhism in Thailand, according to the request made by late Venerable Bhikshu Amritananda Mahasthavira.

In 1985, the Nepalese Buddhist (in particular-the Therabad Buddhist) were profoundly pleased, when His Holiness-could visit Nepal (for the third time), with the kind consent of His Majesty the Thai King at the humble invitation of Akhil Nepal Bhikshu Mahasangh. During this visit, His Holiness also performed Bhuddhabhisek Ceremony at Sri Kirti Vihar in Kritipur-under his own patronage.

In 1995, His Holiness- the supreme Patriarch of Thailand visited Nepal as His Holiness's fourth visit to this country. During this visit, His Holiness had laid the foundation stone of the Thai Vihar - at Lumbini - the birth place of Lord Buddha.

The construction works of Thai Vihar, however, was started only in 1997 by the Thai people as well as the Thai government on 5 acres of land - provided by Lumbini Development Trust and His Majesty's Government in Nepal. The whole structural plan as well as designs of the buildings have also been planned according to typical Thai architecture.

The Thai Vihar at Lumbini, which has now been under constructions have also

been materialised only due to the efforts made by His Holiness - the Supreme Patriarch of Thailand.

During His Holiness' short visit at Lumbini, on his way to Kathmandu. His Holiness had personally been seen the construction works undertaken at the Thai Vihar and other developmental activities, undertaken at Lumbini, during and after the First World Buddhist Summit Meeting which was held at Lumbini last year (December 1-2, 1998). At the same time, His Holiness might had also been enquired about the follow up activities-initiates - initiated either by His Majesty's Government of Nepal or by the Lumbini Development Trust - following the Lumbini declaration made, during the First World Buddhist Summit Meeting.

The visit by His Holiness to Lumbini - though a very short one, still, it is considered and will also work as an invaluable sources of inspiration in the overall development of Lumbini - the birth place of Lord Buddha in the next millennium. It is hoped that this visit could also play as catalytic role. In the overall development of Lumbini in the 21st century through the cooperation and generous participation of the Buddhist as well as peace loving people of the world.

There are many viharas in Nepal at present and they have been growing and will be developing in the 21st century. His Holiness-the Supreme patriarch of Thailand, has also been an instrumental in helping and developing these viharas in Nepal.

The Upasathagar, the Thai Hall, the Thai Kirti Bhawan of the Sri Kirti Vihar - for example, have been the out come of the generous contributions and support made by His Holiness and in spreading the teachings of Lord Buddha in Nepal in the years to come.

During His Holiness' over night stay at Shri Kirti Vihar - Kirtipur, his Holiness might have also be enquired to the abbot - Venerable Bhikshu Sudarshana Mahasthavira about his future plans in

developing and consolidating the activities of the Shri Kirti Vihar at Kirtipur.

On Feb. 23, 1999 in the presence of Minister for Youth, Sports and Culture Mr. Purna Bahadur Khadka. His Holiness - was felicitated by the Sanghanayaka of Nepal - (Bhikshu Mahasangha)- Venerable Aniruda Mahasthavira - on behalf of the 39 Buddhist Associations of Nepal, as a token of devotion to His Holiness at Shri Kirti Vihar. It should also to be taken, as a good will gesture shown to His Holiness, on behalf of the Nepalese Buddhists living in Kathmandu.

Speaking on the occasion, the Ministry for Youth, Sports and Culture Mr. Khadka said that the visit to Nepal of the Thai Sangharaja will add a new dimension to the harmonious ties of Buddhist religion and culture between Nepal and Thailand, adding that the Sangharaja is a Guru committed to taking the message of Lord Buddha and the Buddhist Religion all over the world. Mr. Khadka also said that His Majesty's Government of Nepal is fully committed to the implementation of the Lumbini Declarations made during the first World Buddhist Summit Meeting-held in Lumbini last year.

The sermons given on different occasions and the number of books written by His Holiness on Dhamma explaining the Buddha's teachings and meditation practices have been proved invaluable in bringing peace and tranquillity, among the people of the Buddhist world.

In the countries of the world, where His Holiness had visited and had been given invaluable-sermons to the heads of the states and of the governments, they have been considered invaluable in promoting and in understanding friendliness, compassion, rejoicing and equanimity as well as peaceful coexistence and world peace, under this situation, we Nepalese in general and Buddhist community in particular - are to be considered, as the most privileged people of

the world, when they got an opportunity to have an direct audiences and sermons from His Holiness - the supreme Patriarch of 'Thailand in their home country on February 23, 1999.

During his brief sermon, the 83 years old 19th Sangharaja of Thailand said "The birth in Nepal of Lord Gautam Buddha of loftiest virtues had made Nepal famous the world over as a sacred land-adding that although the Nepalese people may be materially poor - they are very happy

mentally. The path shown by Lord Buddha brings mental peace to all mankind - no matter what the circumstances he said and pointed out that mental weal or woe depend on the thinking of the individuals concerned".

This year's visit of his Holiness to Lumbini and Kathmandu has taken place, when His Holiness is at the age of 83 years old. In materializing all these, the credit must also be given to His excellence Mr. Pracha Pitisan - the Royal Ambassador of Thailand to Nepal. *

My Knowledge after Meditation Practice

Ajaya Yadav
Budha Nilkantha School

- "Buddha" - Buddha is a person who cures sorrow of people and show way of happiness in our life. We have to follow the preaching method of such people. One of such people was Gautam Buddha.
- "Dhamma" - Dhamma is way of the curing method of sorrow or the way in which people are being cured sorrow and unhappy.
- "Sangha" Technics or formulae of Buddha which act as medicine of sorrow or trouble on a people. These people are called Sangha.

FIVE SHEELAS

- i) Don not kill anything.
- ii) Not stealing
- iii) Follow celibacy (Brahmacharya)
- iv) Do not lie.
- v) Do not take drugs.

"Dharma" Not hurt anybody mentally or physically but let the people live happily and live ourselves happy is "Dharma".

"Anapan" - Anapan means inhaling and exhaling of air in our body, We concentrate on our breathe by closing our eyes, and sit cross legs on the floor. We should make our backbone, waist and neck straight.

- When we inhale or exhale air in or out of our body, the air pressure are not always same. Sometime it goes slowly, sometime fast and deep, sometimes it passes through left or right nostrils an both. When we meditate our mind wonders in the past and future. Images of past events and plan of future come in our mind. To bring back our concentration on our breathe from our imaginations, we should take two or more long breathes. We have to bring our mind back on our breathe as soon as possible.

बौद्ध गतिविधि

(नेपाली भाषा)

आनन्दकुटीमा बुद्धपूजा

२०५५ चैत्र १८, काठमाडौं

थेरवादी विहारहरूमा अग्रणी स्थान राखी बौद्ध क्रियाकलापलाई अगाडि बढाएर बुद्धशासनको सुदृढतामा निरन्तर लागि राखेको यहाँको स्वयम्भू स्थित आनन्दकुटी विहारमा चैत्रपूर्णिमाका दिन विहारका दायकसभा एवं समर्पित उपासक उपासिकाहरू समुपस्थित भई उक्त विहारको आयोजनामा बुद्धपूजा एवं शीलप्रार्थनासहित धर्मदेशना सम्पन्न भयो । श्रद्धेय भिक्षुगण एवं उपासक उपासिकाहरूमा जलपान एवं भोजनको व्यवस्था गरिएको सो बेला बुद्धका उपदेशहरूको प्रालनका लागि छलफल पनि भएको थियो ।

लुम्बिनी दिवस मनाइने

२०५६ बैशाख ६, रूपन्देही

गत मंसिरमा लुम्बिनीमा सम्पन्न विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलनले जारी गरेको घोषणापत्रले निर्दिष्ट गरे अनुसार बैशाखपूर्णिमालाई लुम्बिनी दिवसको रूपमा मनाउन लुम्बिनी विकास कोषले कोषका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा कोषका सदस्यहरूका अतिरिक्त ५१ सदस्यीय समिति गठन गरेको छ । लुम्बिनीमा मनाइने सो कार्यक्रम अनुसार बैशाख १६ गते बुद्धधर्मसम्बन्धी प्रवचन, ज्ञानमालाभजन एवं विहारहरू र मन्दिरहरूमा दीप प्रज्वलित गरिने भएको छ ।

यस्तै बैशाख १७ गतेका दिन मायादेवी मन्दिर अगाडि देखि शोभायात्रा शुरूगरी बोधिवृक्ष पुगी

जल चढाई पार्किङ क्षेत्र हुँदै अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध समाज बुद्धनगर एवं शान्तिदीपको सेरोफेरोपश्चात् अशोकस्तम्भमा पुगी समारोहमा परिणत गरिने भएको छ । सो बेला पञ्चशील प्रार्थना बुद्धपूजा, धर्मदेशना एवं अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध समाजद्वारा आयोजित रूपन्देही जिल्लाव्यापी अन्तर्माध्यमिक विद्यालय हाजिरी जवाफ प्रतियोगितामा विजयी भएका टोलीहरूलाई पुरस्कार दिइने कार्यक्रम रहेको छ ।

यसै गरी ध्यानभ्यास, सांस्कृतिक कार्यक्रम र लुम्बिनीसम्बन्धी वृत्तचित्र प्रदर्शन गरी जलपान समेतको व्यवस्था गरिने भएको छ ।

बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता सम्पन्न

२०५६ बैशाख ४, रूपन्देही

भगवान बुद्धको २५४३ औं जयन्तीको उपलक्ष्यमा यहाँ स्थित अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध समाजले रूपन्देही जिल्लाव्यापी अन्तर्माध्यमिक बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिताको आयोजना गरेको छ । समाजका संस्थापक अध्यक्ष भिक्षु मैत्रीको सभापतित्व एवं ग्लोबल रिसोर्सिङ इन्ष्टिच्युटका कार्यकारी निर्देशक डा. पीटर माउल्टनको प्रमुख आतिथ्यमा भएको उद्घाटन कार्यक्रममा समाजका उपाध्यक्ष एवं प्रतियोगिताका संयोजक प्रा. सुवर्ण शाक्यबाट स्वागत भाषण र समाजका सचिव डा. नरेन्द्रकुमार मल्लिकद्वारा मन्तव्य व्यक्त गरिएको थियो ।

९ वटा टोलीले भाग लिएको सो प्रतियोगितामा विद्यार्थीहरू अवधेश त्रिपाठी, रमेश कुमार नेपाली सुधाकुमारी द्विवेदीले भाग लिएको खुइगाईको बुद्ध आदर्श मा. वि. प्रथम भएको थियो भने सुमन घिमिरे, मनोज श्रेष्ठ, रंजित बस्यालले भाग लिएको

बुटवलको बुटवल मा.वि. द्वितीय हुनुको साथै गोपाल न्यौपाने, जीरज गुप्ता, सन्देश थापाले भाग लिएको बुटवलको ज्ञानोदय मा. वि. तृतीय भएको छ । समाजका अर्का उपाध्यक्ष लक्ष्मीनाथ अधिकारीद्वारा संचालित सो प्रतियोगितामा शि. अभिराम विक, बर्ड कन्जर्भेशनका रविन्द्र श्रेष्ठ, रामचन्द्र श्रेष्ठ र शि. राजभक्त श्रेष्ठद्वारा सहयोगीको रूपमा कार्यरत रहेको सो बेला जलपान पनि गराइएको थियो ।

पञ्चशील प्रार्थना गरी प्रतियोगिता

२०५५ चैत्र २७, कास्की,

युवा बौद्ध संघ धर्मशीला बुद्धविहार पोखराले २५४३ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा भगवान् गौतमबुद्धको मुर्ति अगाडि राखी पञ्चशील प्रार्थना गरी खुल्ला टेबिल टेनिस प्रतियोगिता संचालन गरेको छ । पश्चिमाञ्चल राष्ट्रिय खेलकूद विकास समितिका अध्यक्ष मेजर दीपक गुरुङको प्रमुख आतिथ्य एवं युवा बौद्ध संघका उपाध्यक्ष प्रकाश उदासको सभापतित्वमा भएको समारोहको कार्यक्रममा संयोजक रञ्जन बुद्धाचार्यद्वारा स्वागत मन्तव्य दिइनुका साथै तिलकमान गुभाजु, प्रकाश घिमिरे, नारायण उदास र महेशरत्न शाक्यद्वारा आफ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गरिएको थियो । ३२ जना खेलाडीले भाग लिएको सो प्रतियोगितामा प्रथमदेखि चौथो स्थानसम्म प्राप्त गरी क्रमशः एस.ओ.एस. हर्मन माइनर स्कूलका नरेश पाण्डे, सोही स्कूलका सन्तोष राजवंश, विन्देश्वरी आदर्श बोर्डिङ स्कूलका भरत पौडेल र ग्लोबल कलेजियत स्कूलका राम प्रकाश उपाध्याय विजयी भएका छन् ।

समवेदना

२०५५ चैत्र २४, कास्की

नेपालमा बुद्धधर्मको प्रचार प्रसारमा योगदान पुऱ्याउँदै आउनु भएका भिक्षु सुमंगल महास्थविरको गत फाल्गुण २२ गते शनिवारका दिन आकस्मिक दिवंगत भएकोमा ज्ञानमाला संघ, पोखराले एक शोक प्रस्ताव पारित गरी दिवंगत भिक्षुको निर्वाणकामना

गरी अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका साथै समस्त बौद्धहरूमा समवेदना प्रकट गरेको छ ।

यसरी नै मुनिविहार भक्तपुरमा रही बुद्धशासनको चिरस्थायीको लागि समर्पित हुनु भएका भिक्षु महेन्द्र महास्थविरको निधनमा श्रद्धाञ्जली सभा गरी त्यस विहारका उपासक उपासिकामा समवेदना प्रकट गरी दिवंगत भिक्षुको सद्गति कामना गरेको छ ।

वार्षिकोत्सव

२०५५ फागुन २, भक्तपुर

यहाँको मैत्रेय युवा संघको दोस्रो वार्षिकोत्सव रामकृष्ण वैद्यको सभापतित्वमा हर्षमुनि शाक्यबाट उद्घाटन भई सम्पन्न भएको छ । पञ्चशील प्रार्थना भई शुरू भएको सो बेला संघका अध्यक्ष तीर्थराज वज्राचार्य स्वागत गर्दै समाजमा देखापरेका विकृति एवं अन्धविश्वासलाई हटाउन बौद्ध शिक्षाको माध्यमबाट जनचेतना जागृत गराउने उद्देश्य रहेको कुरा बताउनु भयो । उद्घोषण तालिम दिने राजेश अवाललाई धन्यवादपत्र प्रदान गरिएको उक्त बेला भिक्षु सुमंगल महास्थविरप्रति श्रद्धाञ्जली अर्पण गरी १ मिनेट मौन धारण गरिएको थियो । युवा संघको प्रतिवदेन प्रस्तुत गरिएकोमा यस वर्ष निम्न व्यक्तिहरूले बुद्ध धर्मसम्बन्धी प्रवचन गर्नु भएको कुरा जनाइएको छ । डा. वज्रराज शाक्य, रत्न सुन्दर शाक्य, डा. मित्र सुशोभन शाक्य, प्रा. सुवर्ण शाक्य, सुश्री सविता धाख्वाः, भिक्षु अश्वघोष, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक, भिक्षु निग्रोध, राकेश अवाले र बखत बहादुर चित्रकार ।

संघले यसैगरी कार्यक्रममा सहभागी भएका मा अनिरुद्ध महास्थविरको अभिनन्दन समारोह, विश्वशान्ति पुस्तकालयबीच परिचयात्मक कार्यक्रम, वक्तृत्वकला पर्वमा सहभागिता, नमोबुद्धको ऐतिहासिक भ्रमण, बौद्ध कलासम्बन्धी फोटो प्रदर्शन, विश्वशान्ति विहारका भिक्षुहरूको भिक्षा कार्यक्रममा सहयोग एवं काठमाडौंको मञ्जुश्रीनक महाविहारको संघदानमा सहभागिता लिइएका आदि छन् ।

बौद्ध प्रशिक्षण शिविर

२०५५ चैत्र ४, उदयपुर

यहाँको बौद्ध जागरण समूहको आयोजनामा हिमालयन बुद्धिष्ट एजुकेशन फाउण्डेशनको प्रायोजनमा भएको ४ दिने बौद्ध प्रशिक्षण शिविरको समापन परमानन्द चौधरीको प्रमुख आतिथ्यमा सहभागीहरूलाई प्रमाणपत्र वितरण गरी गरियो । सो बेला हर्षमुनि शाक्य, जनक नेवाः, विपेन्द्र महर्जन र उमाकान्त चौधरीले शिविरसम्बन्धमा आफ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो । यसै गरी सहभागीको तर्फबाट हरिनारायण चौधरी, तारादेवी चौधरी, रत्नबहादुर आले मगर, नारायणप्रसाद चौधरी, अमरलाल चौधरी, हजारीदेवी चौधरी, विजयकुमार ओरियार र दिलिप चौधरी, रोमत चौधरी, उदय चौधरी, गौरी देवी चौधरी, नीरबहादुर तामाङ, रामवती चौधरी, विनोद चौधरी, लालबहादुर चौधरी, फूलकुमारी चौधरी र कृष्णनारायण चौधरीले शिविर एवं बुद्धधर्मको आवश्यकताबारेमा अपना मन्तव्यहरू व्यक्त गर्नु भएको थियो । यस्तै चौधरीहरू सत्यनारायण, डम्भर प्रसाद, रामशरण, हरिभक्त प्रसाद, शिवशंकर, मीनाकुमारी, मोतिलाल एवं सन्त तेनुदास वैष्णव र देवी चौधरीहरूले मन्तव्य पोखेको उक्त कार्यक्रममा कोषाध्यक्ष शिवकान्त चौधरीबाट आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । सोबेला सभापतिको आसनबाट समूहका अध्यक्ष वासुदेव चौधरीले हिन्दू धर्मबाट जबर्जस्ती लादिएर शोषित रहेका जनजातिले धर्ममा स्वतन्त्ररूप ल्याउन सशक्त रूपमा बुद्धधर्मको पहिचान गर्न यस्ता शिविरहरू संचालन गर्दै आएको कुरा बताउनु भयो ।

हर्षमुनि शाक्यबाट उद्घाटित भई शुरू भएको सो शिविरमा तेजनारायण पंजियार लगायतका वक्ताहरूले शिविरको उपादेयतामाथि प्रकाश पार्नु भएको थियो । त्यसबेलाको समारोहको कार्यक्रम श्रीमती देवी चौधरीबाट भएको थियो ।

(नेपाल भाषा)

परम्पराया हचूपाः कथं

बौद्ध विधि हनाः इहिपाः

१९९९ चिल्लाथ्व ३, यै

नेपाःया परम्परा धकाः बौद्धतय् इहिपाःया पूजाविधि व सामाजिक व्यवहार यानावैचवंगु शाक्य वज्राचार्यया ज्याखंया थुखुसी छखलकं धायेंया बौद्ध विधि नालागु दाबीयासे इहिपाः ज्याभ्वः न्हचाकूगु दु । ताहाचःया शीलबहादुर वज्राचार्यया काय् आर्किटेक्ट सुशीलबहादुर वज्राचार्यया शान्तरत्न शाक्यया म्हचाय् कमर्सियल आर्टिष्ट मय्जु युरेका शाक्यया दथुइ परम्पराया हचूपाःकथं बौद्धविधि हनाः क्वचायेकूगु इहिपाःस पंचशील प्रार्थना, परित्राणपाठ जूगु खः । वज्राचार्य गुरुपुरोहित पिनिपाखें वाचाविधि व मंगला विधि याकीगु थासय् भगवान बुद्धया संघया रूपय् च्वनाः बिज्याःपिं चीवरधारी भिक्षुपिनि पाखें बौद्धविधि हंकाः निम्हतिपूयात थवंथवय् छपं ज्वीगु वाचा ल्हाकाः न्हचाकूगु थुगु ज्याभ्वःस इहिपाःयाःपिं तिपूया बौपिनि सहलह व पारिवारिक सुमधुर स्वापू व कर्तव्यया विषयय् जिलाजं व म्हचाय्मचा दुगु मोटर न्हचःनेतयाः दुवातय् च्वनाः वचनबद्धताया खल्हाबल्हा जूगु खः ।

क्रान्तिकारी पुलांगू बौद्ध संस्था स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनखलःया नायः जुयाच्वंम्ह, म्हचाय्मचाया अबु शान्तरत्न शाक्यया विशुद्ध बौद्धआचरणया पक्षकथं बुद्धधर्मप्रति प्रतिबद्धता जाहेर याःगु स्वरूप थुगु ज्याय् विपश्यना ध्यानकेन्द्रया सहायक आचार्य जुयाच्वंम्ह शीलबहादुर वज्राचार्य नं सहमति प्वकूगु थुगु साहसिक विधि शाक्य वज्राचार्यपिनि पुचलय् न्हापांगु विधिया पलाःकथं जूगु दु ।

स्वास्थ्यखलय् सेवा

१९९९ सिल्लागा १०, यै

छें व छेंजःपिं त्वःताः बुद्धोपदेशयात पालन याना भिक्षु अनगारिका जूपिंगु सेवा यायेगु सकल गृहस्थ बौद्धजगतया कर्तव्य जूगु खं ताय्का उज्वःपिं

बुद्ध शासनया तिबः जूपिं भिक्षु अनगारिकापिं उसांय् मदबलया लागि सेवा गाकेत धकाः थनया थेरवाद बौद्धदायक परिषदं धर्मचक्र विहारय् च्यागु पलंगया व्यवस्था याःगु दु । थुगु विहारया लागि ग्वाहालिकथं थी थी थासं वैगु तिबः मध्यय् अनगारिकापिंगु लागि धकाः थःगु छखा छें दानयाना तःगुया पाखें वःगु ध्यबां थःगु पाखें भिक्षु धम्मावासया मिखाया उपचार या ज्याय् मगाःगु मचाःगु ध्यबा ल्हानाः पूर्वक उपचार यानाब्यूगु दु । थथेहे छम्ह अनगारिका दुर्घटनाय् लानाः उसांय् मदबल्य् अनगारिका संघपाखें ग्वाहालिकयाः फक्व चाक्व सुसाः कुसाः यानाब्यूगु दु ।

थथे हे तुं भिक्षु कालुदायी म्मंफयाच्वंगु खंसीकाः परिषदया दुजःपिं वनाः विचाः याःवंबल्य् भिक्षुपित गुगुं छेंय् स्वायाः विहारय् तयाः सुश्रुषा यायेमाःगु खं कनाहःकथं परिषदं माःकथं ग्वाहालि यायेगु तातुंगु दु । सेवाया लागि खर्च गाकेत छगू अक्षयकोष स्वनेगुली तत्परगु परिषदं अनया स्वास्थ्य सेवा केन्द्र पाखें लाभ कायेत भिक्षुपिं सकसितं लसकुस दुगु खं नं न्हयथंगु दु ।

धर्मदेशना

१२ चिल्लाथ्व १०, यल

थनया बौद्ध युवा समितिया ग्वसालय् जूगु धर्मदेशना ज्याभूवःस धर्मदेशना यासे भिक्षु अश्वघोष महास्थविरं धया विज्यात - "चित्त शुद्ध जुलधाःसा मनूया जीवन भूभःधाइगु खः तर नं चित्त शुद्ध जुयां जक मगाः, दृष्टि तप्यनेमाः ज्याखनं बांलायेमा अले जक शान्तिपूर्वक जीवन हने दै ।" थुब्यलय् समितिया छ्याञ्जय् विश्वन्तर शाक्यपाखें सुभाय देछायेगु व पुण्यानुमोदन नं जूगु जुल ।

बिचाःमुंज्या

१११९ चौलाथ्व ८, थिमि

बंगु चौलाथ्व ४ रविवाः कुन्हु बहनीसिया च्याताःइलय् ८४ दंया बैसय् थनया मुनिविहारया भिक्षु महेन्द्र महास्थविरया निधन जूगुली वस्पोलया

गुणानुस्मरण यासे नगदेश बुद्धविहारय् नगदेश बौद्ध समूहया नायः ज्ञानकुमार बाडेया अध्यक्षताय् सामूहिक पंचशील प्रार्थना यानाः बिचाः मुंज्या जुल ।

थथेहे २८ दै न्हयः हे प्रव्रजित जीवन हनाः २० दै न्हयःनिसें उपसंपदा यानाः भिक्षु जीवनय् च्वनाः थःत पानावैच्चंम्ह वस्पोल भिक्षु मदुगुया गुणानुस्मरण यानाः यया थेरवाद दायक केन्द्रीय परिषदं नं छगू मिनेट मौन धारण यानाः वस्पोलया सदगति कामना याःगु जुल ।

थथेहे आनन्दभूमि परिवार नं श्रद्धाञ्जली चछासे समवेदना प्वंकूगु जुल ।

धार्मिक प्रवचन

१११९ चिल्लाथ्व १५, य

धर्मोदय सभां लयल्य् पतिकं धर्मदूतया नामं विद्वान विदुषी पिनि पाखें धार्मिक प्रवचन याकाः बौद्ध जगतय् बुद्धधर्मया व्यावहारिक व मौलिक सिद्धान्तयात ध्वीके बीके सीके बीगुया लागि ज्याभूवः तैतःकथं फागु पुन्हि कुन्हु विपश्यना साधक विष्णुरत्न शाक्य पाखें विपश्यना ध्यानया आवश्यकता विषयय् प्रवचन सम्पन्न याःगु जुल ।

धर्मदूत तथा प्रवचन समितिया संयोजक प्रा. सुवर्ण शाक्यपाखें न्हचाकूगु उगु ज्याभूवल्य् धर्मोदय सभाया वरिष्ठ उपाध्यक्ष लोकदर्शन वज्राचार्य सुभाय देछासें कार्यक्रमया उपादेयता न्हयथना विज्यागु जुल ।

उत्खननया ज्याः पूवनीगू

१११९ बछलाथ्व १, भारत

अग्रश्रावक सारिपुत्र वा महामोदगल्यायन महास्थविरया अस्थि अवशेष लूगु थनया सांचि भूपाल भिन्त्यागू किलोमिटर तापाःगु सद्धाराम धैगु थासय् २६ मिटर चाकः व ५१ मिटर जाःगु मौर्यकालिन बौद्ध थुर व भिंखुगू विहारया ल्यंपुल्यं लूगु दु । भारतीय पुरातत्व विभागं थुगु बौद्ध ल्यंपुल्यं लूगु थासय् व्यापक उत्खनन याःगु दु, लिसें इटलीया २००० तकं ध्वया उत्खनन व संरक्षणया ज्या पूवनीगु धाःगु दु ।

थथेहे इसवीया १९८८ स बुद्धगयां खुयायंकूगु

च्यागूगु शताब्दिया बुद्धयागु मूर्ति अमेरिकां भारतय
लित हःगु दु । उगु बुद्धमूर्ति अमेरिकाय् पीन्हय्दः
डलर मियातःगु खः धकाः जी टिभीया-बुखं धाःगु
दु ।

भन्ते मन्त

१११९ बछलाथ्व १, थिमि

७२ दं दुम्ह शीलरत्न श्रामणेर् थनया
विहारय् मन्त । सुथय् पुन्हिया बाखं कंम्ह श्रामणेर्
न्हिनय् ४ ताः ईति म्ह भ्यातुकूग खः । क्षयरोगं
कयादीम्ह उम्ह भिक्षुया दाह संस्कार मनोहरा खुसिसिथय्
बौद्ध पद्धतिकथं जूगु जुल ।

सभाया क्वःछिना

१११९ चौलागा १०, स्वयम्भू

स्वयम्भू पुननिर्माण तथा संरक्षण सहयोग
समितिं समितिया सचिव कनकमान शाक्य मदयाः
प्वंगु थासय् तीर्थनारायण मानन्धरयात सचिवय्
क्वःछिनाःलि सहसदस्यय् बाबुराजा बुद्धाचार्ययात
ल्यःगु दू । थुगु समितिं व्यवस्था यानावैच्वंगु ज्याय्
सुधारयासे स्वयम्भूया अजिमा देय्थाय् छाहायेकेत
पुजाया पाःकाय्गु ज्याय् दस्तुरकथं १०।- तकायालिसें
१००।- तका डिपोजित कयाः पाः बीगु व छाहायेके
पूजा याये धुनेवं डिपोजित दां लितबीगु याःगु दु ।
थथेहे अजिमाया देय्गः छ्चालिं चाकःमततय्गु दलुखय्
नं फोहोर मज्जीक च्याकेया नितिं कपाय्या ग्वःजा
इताः तयाः च्याके बीगु व उकिया लागि निःशुल्क
इताः समितिं हे बीगु क्वःछिनाः उगु इताः आगंछें
क्वय्या पसलं प्राप्त ज्वीगु याःगु दु ।

बौद्धसभा

१११९ चौलागा १३, यल

थनया लायकुली च्वंगु विश्वमैत्री विहारय्
भिक्षु कालुदायी समक्ष पंचशील प्रार्थना व बुद्ध
पुजालिपा जूगु बौद्ध सभाय् केन्द्रीय दायक परिषदया
न्वकु बुद्धिबहादुर महर्जनं बुद्धधर्मय् लौकिक व
लोकोत्तरया महत्व न्हचथना न्ववानादिल । उब्यलय्
लोकबहादुर शाक्य मैत्रीभावना ब्वलंकाः दक्व धर्मयात
समान भावना तयाःवैगु निर्वाचनय् धर्मनिरपेक्षया
सः थ्वयेकीम्हसित भोट कुर्केमाल धासे वैरागी
जीवन हने धुंकूपिसं दान कयाः मुंकातःगु चलअचल
सम्पत्ति थःथितिपिंगु ल्हाःतिई मलाकुसे धर्मया
ज्याभूवल्य् छ्यलेमाःगु खः न्हचथना विज्यात ।
पवित्रबहादुर वज्राचार्यपाखें न्हचाकूगु उगु
समारोहस आशारत्न शाक्य व मयजु धर्मदेवी
थःथःगु विचाः प्वंकूगु खः । उब्यलय् दिवंगत
भिक्षुपिं महेन्द्र शीलरत्न व सुमंगलया लिसें उपासक
बहादुर महर्जन पिनि सदगतिया तातुनाः छगु मिनेट
सुंक् च्वनाः श्रद्धाञ्जली देछाःगु खः ।

कल्याणकोष नीस्वन

१११९ चिल्लागा ४, यल

बुद्ध धर्मया उत्थान यायेया लागी योगदान
वियाच्वपिं बौद्ध संघ संस्था, विद्वानपिं, प्रवचनकर्ता,
अन्वेषणक, पुरातत्वविद् व समाजसेवीपिन्त प्रोत्साहन
बीगु तातुनाः थनया धर्मबहादुर धाख्वालं स्वानातःगु
कोष स्वंगु दु । थुगु कोषया समितिया दुजलय् नायः
न्वकु, छयाञ्जय् ल्यूछयाञ्जय् व दांभरिखय् छसीकथं
धाख्वाःपिं देवरत्न, उत्तमरत्न व विकास रत्न, डा.
रञ्जना वज्राचार्य व सुवर्ण धाख्वाः च्वंगुदुसा दुजलय्
धाख्वापिं तोपबहादुर, दयारत्न, पद्मरत्न, विनयरत्न,
मयजु अमिता व मीरा शाक्य च्वंगु दु । संस्थापक
व संरक्षकया रूपय् स्वयं धर्मबहादुर धाख्वाः च्वना
बिज्याःगु दु ।

वैरभावयात वैरभावं शान्त याये फैममखु

— बुद्ध

२५४३ औ बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा
प्राणीमात्रमा हार्दिक मंगलमय
शुभ-कामना
व्यक्त गर्दछौ ।

साथै

बुद्ध, बुद्धधर्म र दर्शनसम्बन्धी पुस्तकहरू पत्र-पत्रिकाहरू
किनेर हेर्ने, हेर्न लगाउने बानी बसालौ ।

फोन नं. २७१४२० (आनन्दकुटी)
पो.ब. नं. ३००७

‘आनन्दभूमि’ बौद्ध मासिक पत्रिका

आनन्दकुटीविहार, स्वयम्भू
काठमाडौं नेपाल ।

मुद्रक : प्रिन्टिङ्ग स्पेट, स्युचाटार गा.वि.स. वडा नं. २, फोन : २८१४९४, पो.ब.नं. १४१८
नगर कार्यालय : ख २-६१४, काठमाडौं-३, अँबहाल, फोन : २५६२६५ ।